

Huh huh asennoitumisena fyysiseen rasitukseen

SAMU PEHKONEN

1 Johdanto

Dialogipartikkeleita (esim. *mm*, *joo*, *niin*) on kuvattu vuorovaikutuksen ytimessä oleviksi pienimmiksi kielellisiksi keinoiksi, joilla voi osoittaa osallistajuutta (Sorjonen 1999). Sanan kaltaisten ilmaisujen luokkaan (Ameka 1992: 101) kuuluvien huudahduspartikkeli- (interjektioiden), kuten *oi*, *vau*, *oho* tai *mmm*, tutkimus on puolestaan paljastanut, kuinka puhujat osoittavat niillä tehokkaasti affektisia oletuksia, vastaanottajuutta ja ymmärrystä meneillään olevasta toiminnasta. (Koivisto 2017; Haakana & Visapää 2014; Siitonen & Wahlberg 2015; Sorjonen 2001; Wilkinson & Kitinger 2006; Wiggins 2002). Vaikka huudahduspartikkeleita esiintyy kaikissa kielissä, osa niistä on kieli- ja kulttuurispesifisiä (esim. Heinemann & Koivisto 2016; Golato 2012). Tutkimuksen kannalta kiinnostavaa on myös se, ettei interjektioille ole aina määriteltävissä yksiselitteistä affektistä merkitystä (ks. Hakulinen & Sorjonen 2012). Niinpä niiden tutkimuksessa avautuu jatkuvasti uusia näkökulmia. Yksi niistä on tarkastella huudahduspartikkeleita keskusteluanalyttisesti kehojen liikkeellään synnyttämässä, ylläpitämässä ja ohjailemassa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa (esim. Keevallik 2010a, 2018a, 2018b; McIlvenny 2015; Reynolds 2016, 2017). Huudahdusten käyttö ja muu eikielellinen ääntely tai äänellistäminen (ks. Keevallik & Ogden 2020) on korostuneen indeksikaalista suhteessa meneillään olevan toiminnan sekventiaaliseen jäsentymiseen.

Tässä artikkelissa tarkastelen erityisesti fyysisesti raskaassa toiminnassa, esimerkiksi juostessa, tuotettuja suomenkielisiä *huh huh* -huudahduspartikkeleita¹ keinoon välittää osallistujien asennoitumista meneillään olevaan toimintaan. Pohjustan argumenttiani tarkastelemalla ensin yleisellä tasolla sitä, millaisissa vuorovaikutustilanteissa ja sekventiaalisissa asemissa *huh huh* -vuoroja ylipäänsä ilmenee. Tämän jälkeen näytän vuoro vuorolta etenevän analyysin avulla, kuinka *huh huh* -vuoron tulokinta affektin osoituksena rakentuu. Osoitan, että vuoron aloittavan *huh huh* -ilmaisun vastaanotto ei ole yksiselitteinen, vaan osallistajat neuvottelevat tunnetason saman-

---

1. Käytän *huh huh* -muotoa yleisnimityksenä kaikille aineistossa esiintyville *huh*-foneemijonon sisältäville huudahduksille.

linjaisuudesta, affiliaatiosta, vasta välitöntä responssvuoroa laajemmassa arviointijaksossa. Pyrin vastaamaan, millaisin resurssein vastaanottajat rakentavat aloittavassa vuorossa tuotettuihin *huh huh* -vuoroihin affilioituvan vastauksen ja ylläpitävät näin meneillään olevan toiminnan sosiaalista solidaarisuutta.²

2 Huudahduspartikkelit

Ennen keskittymistä *huh huh* -huudahduksen erityispiirteisiin ja käyttöön aineistossa taustoitan huudahduspartikkelien paikkaa kielitieteen sanaluokkajaotteluissa. Tarkastelen myös huudahduspartikkelien käyttöön vuorovaikutuksessa keskittyntä keskusteluanalyyttistä tutkimusta. Tämän jälkeen esittelen tutkimuksen aineiston ja tulokset.

2.1 Luokittelusta ja käytöstä

Huudahduspartikkeli (interjektio) on nimitys sellaisille vakiintuneille kielellisille ääninähdyksille kuten *huh*, *hui*, *yäk* ja *oho* (VISK § 856). Kielitieteen sanaluokkajaotteluissa huudahduspartikkelien on todettu muodostavan yhden partikkeleiden alaluokan yhdessä muun muassa dialogipartikkeleiden (esim. *mm*, *joo* ja *jaa*) kanssa (esim. VISK § 792). Toisaalta dialogipartikkelit on mainittu myös huudahduspartikkelien osana (Sorjonen 1999: 171) tai alaluokkana (Steensig & Sørensen 2019: 64). Kuullun tiedon vastaanottamista osoittavat sanat, kuten *aha* ja *jaaha*, voidaan lukea joko interjektioihin tai dialogipartikkeleihin (VISK § 797, 856). Yhteistä näille on joka tapauksessa niiden affektinen luonne ja se, että ne voivat muodostaa lausuman yksin ilman syntaktista suhdetta ympäröiviin kielenaineisiin (esim. Schachter 1985; Ameka 1992; Sorjonen 1999: 171).

Huudahduspartikkelit ovat affektiivisia, sillä niiden tulkitaan ilmaisevan puhujan asennetta, mielentilaa tai tunteita (VISK § 856; ks. myös Sammallahti 2002: 537; Joronen 2007: 78–79). Ne ovat myös responsiivisia, sillä ne usein liittyvät edellisessä vuorossa sanotun vastaanottamiseen ja episteemisiin oletuksiin (engl. *change-of-state tokens*, ks. Heritage 1998; Golato 2012; Heinemann & Koivisto 2016). Puhuja voi päätellä vastaanottajan responsista, tulkitseeko vastaanottaja puhujan vuoron odotuksenmukaisena, yllättävänä tai kenties ongelmallisena (Hakulinen 1991: 166–167). Lisäksi huudahduspartikkelien katsotaan olevan vuorovaikutuksen kannalta keskeinen osa puhuttua kieltä, jopa siinä määrin, että kirjallisuudessa ja sitaateissa niitä käytetään kuvaamaan puheenomaisuutta (esim. Nevalainen 2003) ja autenttisuutta (Lappalainen 2005: 169).

Täsmennettäessä näkökulmaa luokittelevasta kielitieteestä puhutun kielen tarkasteluun huudahdus- ja dialogipartikkelien rinnalla puhutaan myös *diskurssipartikkeleista*.

---

2. Artikkelit on osa Suomen Akatemian rahoittamaa tutkimushanketta *Human Activity in Natural Settings* (HANS). Arvostan hankkeen jäsenten tukea ja ohjausta tutkimuksen kaikissa vaiheissa. Kiitän lämpimästi myös Virittäjän nimettömiä arvioijia rakentavasta palautteesta, joka on auttanut kehittämään artikkeliani nykyiseen muotoonsa.

Tällöin analyysissä huomio kiinnittyy niiden käyttöön vuorovaikutustilanteissa. Osa diskurssipartikkeleista toimii palautepartikkeleina tai minimipalautteina, joilla kuulija osoittaa aktiivista kuulijuutta (esim. Gardner 2001). Keskustelunanalyttinen tutkimus on kohdistanut tarkastelun muun muassa vuorottelujäsennykseen ja siihen, kuinka vuoron vastaanottajan partikkelit asettuvat puhujan vuoroon nähden usein päällekkäin niin, että ne ilmaisevat kuuntelemisen jatkamista pikemmin kuin ennakoivat vuoron ottamista (Schegloff 1982: 73; Sorjonen 2001). Ne ylläpitävät vuorovaikutusta rakenteellisesti (Stivers 2008). On myös huomattu, että huudahduspartikkeleita esiintyy niin vuoron alussa, sisällä kuin lopussa ja että ne voivat muodostaa itsenäisiä vuoroja (Heritage 1998).

Vuorovaikutussosiologian uranuurtaja Goffman (1978) käyttää puolestaan nimitystä *responsipartikkeli* (kirjaimellisesti responssihuudahdus, engl. *response cry*) sellaisista vakiintuneista kielellisen toiminnan yksiköistä, jotka antavat puhujalle mahdollisuuden reagoida yllättävään tapahtumaan. Hänen mukaansa huudahdukset voivat olla reaktioita ympäröivän maailman tapahtumiin – esimerkiksi siirtymiseen kylmästä lämpimään tai esineen putoamiseen – ei ainoastaan edeltävään vuoroon tai ylipäänsä puheeseen. Niitä käytetään myös tilanteissa, joissa paikalla ei ole kuulijoita – tulkitsematta, että puhuja varsinaisesti puhuisi itsekseen. Goffmanin huomioita on tutkittu empiirisesti erityisesti keskustelunanalyttisessä tutkimuksessa, jossa huudahduspartikkelien on todettu palvelevan puhujien välistä kokemusten jakamista, ylläpitävän intersubjektiivisuutta, ohjaavan osallistujien suhtautumista esimerkiksi objekteihin tai säätelevän tilanteessa soveliasta tunteiden näyttämistä (Aarsand & Aronsson 2009; Goodwin, Goodwin & Yaeger-Dror 2002; Wilkinson & Kitzinger 2006; Wiggins 2002, 2013).

Edellä mainittujen tutkimusten kautta on päädytty pohtimaan käsitteellistä eroa samanlinjaisten (engl. *aligning*), samanmielisten (engl. *agreeing*) ja affilioivien (engl. *affiliative*) vuorojen välillä. Stivers, Mondada ja Steensig (2011) määrittelevät *affilioivan vastauksen* kerrontasekvenssin keskellä vuoroksi, jossa kuulija suhtautuu hyväksyvästi kertojan affektiiviseen asennoitumiseen, kun taas *samanmielisyys* määrittyy tarinankerronnan rakenteelliseksi tukemiseksi. Vaikka huudahduspartikkelit ovat luonteeltaan juuri osallistujien asennoitumista ilmentäviä vuorovaikutusresursseja, niiden monitulkintaisuus tuo oman lisänsä käsitteelliseen keskusteluun. Heritage (2011) esittää, että kun huudahduspartikkelia käytetään responssina puheeseen (ei siis reaktiona johonkin toimintaan), kuulija ei tee eroa oman asenteensa ja kertojan kerrontaan sisältyvän asennoitumisen välillä. Couper-Kuhlen (2012) puolestaan esittää, että samaa huudahduspartikkelia voidaan käyttää affilioivassa vastauksessa, kun se tuotetaan prosodisesti korostaen, ja disaffilioivassa vastauksessa, kun se tuotetaan prosodisesti heikennettynä. Aiempi tutkimus myös osoittaa, että se, mukautuvatko vastausvuorot edeltävän puhujan asenteeseen vai myötäilevätkö ne ainoastaan edellisen toiminnan preferenssiä, riippuu kuulijan pääsystä puhujan esittämään tietoon (Niemi 2015).

Tähän mennessä on tarkasteltu asennoitumista lähinnä kerrontasekvensseissä, joissa affilioituminen koskee jotain jo puheen kohteena olevaa yleisluontoista asiaa tai joissa osallistujien episteemiset oikeudet ovat selvillä. Tämän artikkelin esimerkki-

tapauksista *huh huh* tuotetaan usein sekvenssin alussa reaktiona meneillään olevaan fyysiseen toimintaan. Jos kuulija vastaa tällaiseen aloittavaan *huh huh* -vuoroon samanlinjaisesti, mitä vuorovaikutuksellista tehtävää hänen responssivuoronsa palvelee: onko responssi affilioiva eli emotionaalisesti samanmielinen vai ainoastaan tiedollisesti samanmielinen? Esitän, että vastaus riippuu ensinnäkin kuulijan pääsystä puhujan vuorossaan ilmentämän asennoitumisen mahdollisiin aiheuttajiin ja toiseksi siitä, miten vastausvuoro palvelee meneillään olevan toiminnan edistämistä. Siinä missä *huh huh* -vuoroihin vastaamisella voidaan osoittaa pelkistetysti samanlinjaisuutta ja samanmielisyyttä, muotoillessaan vuoronsa affilioivaksi osallistujat ylläpitävät sekventiaalista jäsennyttä laajempaa meneillään olevaa fyysistä toimintaa ja sosiaalista solidaarisuutta.

Analyysi edellyttää näkökulmaa, jossa puhetta tarkastellaan suhteessa meneillään olevaan keholliseen toimintaan ja jossa otetaan huomioon myös puheen suprasegmentaalinen variaatio, kuten intonaatio (ks. Keevallik & Ogden 2020).³ Keskusteluanalyyseissä on viime aikoina nostettu esiin lisäksi sosiaalisen toiminnan ekologiaan keskittyvää näkökulmaa, jossa vuorovaikutusta tarkastellaan kielen ja kehon sekä tilaan, liikkeeseen ja materiaaliseen ympäristöön liittyvien resurssien muodostamana kokonaisuutena. Esimerkiksi Keevallik (2018a; ks. myös 2018b) on tutkinut puhejaksoja, jotka aloitetaan kesken fyysisesti raskaan ryhmätyön (lannan lapiointi lampolassa). Hän erottelee videoaineistostaan osallistujien resursseja, joiden käyttö lisää todennäköisyyttä sille, että fyysiseen ympäristöön liittyvät kommentit eivät jää yksinpuheluksi vaan johtavat laajempaan keskustelusekvenssiin. Näitä ovat erityisesti äänen voimakkuuden nostaminen, kehon asemointi vastaanottajia kohti ja fyysisen toiminnan hienovarainen keskeyttäminen. Lisäksi meneillään olevaan toimintaan liittyvät ja toiminnan paikallisesta kontekstista tehdyt havainnot sijoitetaan ajallisesti siirtymäkohtiin, joissa ne ovat muille osallistujille tunnistettavia. Keevallikin tekemät huomiot ovat relevantteja myös tämän artikkelin aineiston analyysissä juuri siksi, että huudahduspartikkeleilla aloitetut vuorot eivät välttämättä edellytä vastaanottajan responssia.

Reynolds (2016) on puolestaan tarkastellut yllyttämiseksi (engl. *incitement*) kutsumaansa osallistujien kielellistä kannustamiskäytäntöä voimannostoharjoituksissa. Nämä tiettyä sanaa tai fraasia toistavat (myös Keevallik 2010b) ja portaittain nousevaa intonaatiota hyödyntävät yllytyssekvenssit (esim. >>up u:p u:p ↑up!<<) sijoittuvat nostosuorituksen ongelmakohtiin, joissa läsnäolijat seuraavat ja sanallisesti kannustavat suoritusvuorossa olevaa nostajaa. Yllyttämisen ja varsinaisen fyysisen suorituksen välillä on Reynoldsin mukaan siten paikallisesti vahva moraalinen suhde: nostajan odotetaan tekevän suoritustaan tosissaan sitä samanaikaisesti rytmittävän yllytysvuoron kanssa. Vaikka Reynoldsin tutkimus perustuu lyhytkestoisien ja intensiteetiltään tiheän fyysisen suorituksen analyysiin, sopii se oman tutkimukseni vertailukohdaksi siinä, miten puheen suprasegmentaaliset piirteet ja fyysisen toiminnan kuormittuminen limittyvät toisiinsa. Se, miten toisen kehon kuormitusta on mahdollista arvioida tai milloin toisen osallistujan tulkitaan tarvitsevan kannustusta, on keskeinen

---

3. Havainnot foneettisesta analyysistä ovat luettavissa toisaalla (ks. Pehkonen 2020).

kysymys pohdittaessa kehollisen kanssaolemisen järjestäytymistä: sitä, miten jaettuun fyysiseen toimintaan suuntautuneet kehot ovat vuorovaikutuksessa.

Interjektiot sijoittuvat kielellisen ja ei-kielelliseksi katsottavan ääntelyn tai signaalien välimaastoon (ks. Hoey 2014), mikä vaikeuttaa keskusteluanalyttisessa litteroinnissa vaadittavaa systemaattisuutta. Esimerkiksi naurun litteroinnissa (Jefferson 1985; Jefferson, Sacks & Schegloff 1987) voidaan jäljitellä naurun ääntä, jolloin naurun muotoa painotettaessa esimerkiksi hihitys *hi hi hi* erotetaan hekottavasta *he he he* -naurusta. Toisaalta kyse on naurun funktion tavoittamisesta: esimerkiksi sanallistettu *heh heh* -huudahdus (Haakana 2012) voidaan tulkita tekonaauruksi. Oleellista on, että huudahdusten välittämä tunnetila tulkitaan pelkkää huudahdusta laajemmassa sekventiaalisessa vuorovaikutuskokonaisuudessa (ks. Peräkylä & Sorjonen toim. 2012; Ruusuvuori 2013; Goodwin & Goodwin 2000).

2.2 *Huh huh* suomenkielisessä tutkimuskirjallisuudessa

Suomen kielen imitatiiveja väitöskirjassaan tutkinut Jääskeläinen (2013: 18) mainitsee *hu*-fonesteemin, johdosten pohjana toimivan äänteellisen vartalonaineksen, joka ”liittyy ilmavirtaan, nopeuteen ja yllättävyyteen, yhdistäen ryhmien sanoja toisiinsa ja samanalkuisiin verbeihin ja adjektiiviveihin”. Näitä ovat esimerkiksi interjektiot *humps(is)*, *hur*, *huisk(is)*, *hups(is)*, *hui* ja *huh* sekä verbit *hujahtaa* ja *hulmuta*. Myös *huokaista*-verbissä *hu*-foneemijono kantaa itsessään samaa äännemaalaillevaa merkitystä, mikä korostaa *huoh-* ja *huh*-huudahduksia helpotuksesta huokaisemisen ja ylipäänsä uloshengittämisen ilmaisuina. *Ison suomen kieliopin* (VISK § 856) interjektio-ryhmittelyssä *huh huh* -interjektio mainitaankin rituaalistuneena keinona osoittaa helpotusta. Näin se eroaa muista niin ikään tunnistettavista tunnetilaa ilmaisevista huudahduksista, kuten *höh* (pettymys), *hyh* (inho), *häh* (ihmetys) ja *hoh* (tylsyys).

Vaikka interjektiot eivät ole uusi ilmiö kirjoitetussakaan tekstissä (Frick 2009), erityisesti verkkokomentoinnissa ja niin sanotuissa klikkiotsikoinnissa affektiivisten interjektioiden käyttö on näkyvää. Facebook-komentointia tunteiden ilmaisemisen näkökulmasta tutkinut Kokko (2016: 25) toteaa, että interjektioilla on keskeinen tehtävä kirjoittajan tunnetilan ilmaisemisessa. Kokon (2016: 25) aineistoesimerkeissä ”Olen käynyt katsomassa, huh huh!!” ja ”No ompas ainakin hintaa, jos ei muuta huh huh!” *huh huh* -interjektioon välittyvä tunnetila määräytyy muun virkkeen ilmentämän affektiivisuuden kautta. Kokon työ paljastaa yhden kirjoitetun ja puhutun kielen eroista. Vaikka pelkkä interjektio *huh huh* antaisi kommenttiketjun aikaisempien vuorojen perusteella riittävän selvän vihjeen kirjoittajan tunnereaktiosta, netin kommenttiketjuissa kommenttien sekventiaalisuus ja epävarmuus seuraavan kommentin kirjoittajasta ja siten myös keskustelun suunnasta ei jätä tilaa mahdollisten väärinkäsitysten korjaamiselle. Oletan, että suullisissa vuorovaikutustilanteissa interjektioiden tunnistettavuutta voidaan hyödyntää käyttämällä niitä paitsi oman tunnetilan välittämiseen myös vastaanottajien tunnetilan arvioimiseen. Palaan tähän ehdotukseen myöhemmin.

Vaikka systemaattista keskusteluanalyttistä tutkimusta *huh huh* -huudahduspartikkelista ei ole toistaiseksi tehty, muutamassa keskusteluanalyysissä hyödyntävässä

opinnäytetyössä *huh huh* mainitaan ohimennen kerrotun vastaanottamista osoittavana responssipartikkelina. Esimerkiksi Paananen (2012) tutkimuksessa, josta esimerkki 1 on peräisin, *no huh huh* kertoo kuulijan affektisesta responsista kertojan meneillään olevaan vuoroon.

(1) RUKOILLA (Paananen 2012: 41)⁴

01 Kirsi: siis mä (.) mä näin
02 ennen ku, (0.8) Mika tuli uskoon nii mä näin sen
03 aina joskus [Herttoniemes ku mä me]nin hi_umaa.
04 Saila:→ [mts (.) no huh huh,]
((10 riviä poistettu))
15 Kirsi: .hhhh sit mä, (.) sit mä
16 ka[toin sillee kum mä ekan kerran näin sen
17 Saila:→ [↑no huh huh,
18 Kirsi: seurakunnas mä katoi et

Analyysissään Paananen toteaa, että Saila vastaanottaa *no huh huh* -huudahduspartikkeleilla (r. 4, 17) Kirsin kertomusta yllättävänä uutisena, johon neutraali minimipalaute, kuten *mmm* tai *joo*, ei välttämättä välittäisi riittävän voimakasta tunnereaktiota. Yhdessä vuoronalkuisen *no*-partikkelin kanssa (ks. Sorjonen & Vepsäläinen 2016) *huh huh* osoittaa painokkaan samanmielistä asennoitumista; sillä Saila legitimoii ja toistaa kertojan kertomukseensa sisällyttämän asennoitumisen. Lisäksi *no huh huh* osoittaa, että puhuja tunnistaa kertojan vuoron olevan vielä kesken; tämä on responssipartikkelille tyypillistä. Partikkelivuoro sijaitsee puhujan vuoroon nähden siten päällekkäin, ettei sitä voi tulkita yritykseksi ottaa seuraavaa vuoroa (ks. Schegloff 1982: 73).

Esimerkki 2 on poimittu keskustelutaukoihin keskittyvästä Luovan (2016) tutkimuksesta. Vilma (ja Lotta) on vastaanottajana, kun Liisa kertoo teatteriesityksestä, jossa näyttelijä on vahingossa lyönyt kirveellä toista näyttelijää; tämä on tapaturmasta huolimatta esittänyt roolinsa loppuun saakka.

(2) SG 377 Teatteriesitys (Luopa 2016: 21)

95 Vilma: [↑hy:i. siis oisko kannattanu mennä
96 ↑lääkäriin?
97 Liisa: kyl [se varmaan sit meni_niki sinne mut,
98 Lotta: [kyl se kai sit meni_niki mut feihä ny esityst voi
99 keskeyttää jos vaik tu[lee [kirves käteen;f
100 Liisa: [nii.[varsinki jos on
101 pikkasen pilvessä #ni ei niinku oikein;#
102 (1.0)

---

4. Litterointimerkit ovat liitteenä.

- 103 Vilma: ehhh [heh heh heh
 104 Liisa: [fhhf .t >se oli semmone niinku,<
 105 Vilma: yä::ks
 106 Liisa: ihana esitys.
 107 (1.5)
 108 Vilma: →°↑huh ↓huh.°
 109 (4.1)

Vilma osoittaa interjektioilla tarinan herättämiä voimakkaita inhon tunteita (*hyi* r. 95, *yäks* r. 105). Ne ovat kuitenkin affilioivia suhteessa kertojan asenteeseen; tätä Luopa (2016: 22) perustelee Liisan ja Lotan sarkastisilla vastauksilla (r. 97–101) Vilman retoriseen kysymykseen ja näkemykseen siitä, mitä näyttelijän olisi pitänyt tilanteessa tehdä (r. 95–96). Vilma aloittaa naurulla (r. 103) topiikin päättämisen vahvistaen näin affektista samanmielisyyttä, mitä seuraa Liisan yhteenvedo *se oli semmone niinku ihana esitys* (r. 104, 106; ks. myös Jefferson 1984: 211). Luopa (2016: 22) toteaa, että *huh huh* (r. 108) päättää topiikin ja kiteyttää Vilman suhtautumisen kertomukseen. Sitä edeltää ja sitä seuraa hiljaisuus. Hiljaa lausuttuna *huh huh* viittaa myös siihen, ettei Vilma ole aloittamassa uutta tarinan arviointikierrosta.

Aiemmasta tutkimuskirjallisuudesta poimituissa esimerkeissä 1–2 *huh huh* sijoittuu siis vuorottelujäsennyksessä jälkijäsenen positioon ja osoittaa näin ollen kuulijan affilioitumista edelliseen puheenvuoroon tai laajempaan kerrontasekvenssiin. On kuitenkin syytä olettaa, että tämä on vain yksi *huh huh* -responssihuudahdusten vuorovaikutustehtävistä. Tarkastelen seuraavaksi, ensin määrällisesti argumentoiden ja sitten esimerkitapausten avulla syventäen, *huh huh* -huudahdusten sekventiaalista vaihtelua ja sen vaikutusta siihen, miten osallistujat asennoituvat meneillään olevaan (fyysiseen) toimintaan. Tätä ennen esittelen artikkelin aineiston ja menetelmät.

3 Aineisto ja menetelmät

Artikkelin videoaineisto koostuu *Poliisit*-tv-sarjan yhdeksän tuotantokauden jaksoista (2009–2018, yhteensä 154 tuntia) ja HANS-tutkimushankkeessa⁵ taltioidusta, kirjoitus- ja äänitallenteilla 48 tuntia kattaneesta videoaineistosta. Aineistot ovat toteutustavoiltaan ja sisällöltään erilaiset, joten ne myös rakentavat artikkelin argumenttia eri tavoin. *Poliisit*-aineisto kuvaa suomalaisten poliisipartioiden työvuoroa. Usealla kameralla kuvatut vuorovaikutustilanteet ovat itsessään aitoja (ks. keskusteluanalyysin vaatimuksesta käyttää luonnollisia aineistoja esim. Mondada 2012), mutta tallenteita on editoitu tv-tuotannossa. Vuorovaikutuksen sekventiaalisen analyysin kannalta tällaisen aineiston ilmeinen ongelma on, että tiheään leikattu lopullinen tallenne ei välttämättä vastaa

5. Suomen Akatemian rahoittama tutkimushanke Human activity in natural settings (Sosiaalinen toiminta luontoympäristöissä: liike, vuorovaikutus ja toimintakäytänteiden haltuunotto) tarkastelee luonnon merkitystä ihmisille ja sitä, miten kielenkäyttö ja sosiaalinen vuorovaikutus rakentuvat tilanteisena toimintana. Hanke toteutettiin Oulun yliopistossa vuosina 2015–2019.

alkuperäisen tilanteen etenemistä.⁶ Aineiston analyysiä ohjaa tällöin väistämättä ohjelmaan käsikirjoitettu tulkinta tilanteesta. Toisaalta esimerkiksi tosi-tv-aineistoja on käy-
tetty keskusteluanalyysissä juuri niiden ilmentämän institutionaalisen vuorovaikutus-
kontekstin tarkasteluun (esim. Hutchby 2006; McIlvenny 2008; Kidwell 2009). Eräs
esimerkki tästä on juuri fyysisen väsymyksen tai tunnetilan ilmaiseminen korostetusti
silloin, kun sitä ohjelman käsikirjoituksen kannalta varta vasten odotetaan (Klug &
Schmidt 2018). *Poliisit*-aineisto tarjoaa mahdollisuuden tarkastella ja luokitella tie-
tyssä rajatussa vuorovaikutuksellisessa ympäristössä esiintyneitä yhteensä 43:a *huh huh*
-huudahduspartikkeliä sen suhteen, miten vuoro on muotoiltu, millaiseen vuorottelu-
jäsennykseen tai edeltävään toimintaan vuoro esitetään sijoittuvaksi ja ja millaisten to-
piikkien yhteydessä huudahduksia käytetään. Esitän tämän aineiston pohjalta määräl-
lisesti perustellun argumentin: sekvenssinalkuiset *huh huh* -vuorot ovat yleisiä, ja ne
ilmentävät erityisesti osallistujien asennoitumista meneillään olevaan fyysiseen tai fy-
siologiseen toimintaan.

Se, mitä osallistujat saavat aikaan asennoitumista ilmaisevilla vuoroilla, ilme-
nee erityisesti artikkelin viidestä viimeisestä esimerkistä (esim. 9–13). Näissä pääosin
HANS-hankkeen videoaineistosta poimituissa katkelmissa osallistujat liikkuvat ja toi-
mivat luonnossa pareittain, perheinä tai ryhmässä marjastaen, retkeillen, suunnistaen
ja talviurheillen. Tässä aineistossa on yhdeksän kriteerit täyttävää *huh huh* -esiintymää.
Aineisto on enimmäkseen⁷ osallistujien itse liikkeessään kuvaamaa, jolloin kuvaajan
kasvonilmeet ja eleet eivät ole jälkikäteen analysoitavissa tallenteelta. Ei-kielellisen
toiminnan esittäminen puheen ympärille rakennetussa transkriptiossa vaatii sovelta-
mista. Multimodaalisissa litteraateissa osoitetaan usein kuvakaappauksin osallistujien
eleitä, katseen suuntia tai kehojen asemointia. Osallistujan kehoon kiinnitetyn kame-
ran aineistoa analysoidaan myös kameran kuvakulman muutosten avulla. Lisäksi ana-
lyysissä on mahdollista hyödyntää tapahtuman kontekstiin liittyvää etnografista tietoa.
Tv-tuotantoon perustuvissa aineistoissa osallistujien orientaatio näkyy ainoastaan tal-
lenteen rajauksessa. Molempien aineistojen rajoitteilla on vaikutusta erityisesti analy-
soitaessa vuorovaikutuksen multimodaalisia keinoja, jotka rajaavat tässä artikkelissa vä-
littömästi tarkasteltavaa vuoroa ympäröiviin tallenteelta havaittaviin kehollisiin ja kie-
len suprasegmentaalisiin vuorovaikutuskeinoihin.

Olen analysoinut aineiston *huh huh* -tapauksia keskusteluanalyttisesti kiinnit-
tämällä huomiota myös toiminnan multimodaaliseen luonteeseen. Sovellan analyysisä-
näni Sorjosen (1999: 177) esittämää ohjetta keskittyä dialogipartikkeleiden toiminta-
ympäristöjen tutkimuksessa seuraaviin viiteen seikkaan:

- 1) Edellisen vuoron kielellinen rakentuminen ja toimintaluonne
- 2) Edellisen vuoron paikka mahdollisesti meneillään olevassa laajemmassa toiminta-
kokonaisuudessa

---

6. Kiitän arvioijaa perehdyttämisestä frankenbiting-ilmiöön, jossa leikkauspöydällä kuvaa ja ääntä
yhdistämällä puhuja voidaan laittaa tuottamaan aidolta vaikuttavia vuoroja, joita hän ei ole todellisuus-
dessa koskaan tuottanut (esim. Bartsch 2014).

7. Aineistossa on lisäksi kaksi internet-haulla löydettyä videota, joiden käyttöön on saatu lupa vi-
deon kuvaajalta ja kuvattavilta (esim. 11).

- 3) Partikkelin tuottamistapa: Muodostaako se vuoron yksin, vai onko vuorossa muutakin puhetta? Millainen on partikkelin prosodia?
- 4) Keskustelun eteneminen partikkelin jälkeen
- 5) Poikkeustapaukset

Koska keskityn erityisesti sekvenssin aloittavassa vuorossa esitettäviin *huh huh*-huudahduksiin, yhdistän Sorjosen kaksi ensimmäistä tarkastelukulmaa vuoroa edeltävän laajemman sosiaalisen toiminnan ekologian erittelemiseen. Artikkelissa tarkemmin analysoidut esimerkit olen lopulta valinnut niistä tapauksista, joissa osallistajat 1) altistavat itsensä fyysiselle rasitukselle ja 2) tuottavat *huh huh*-alkuisen aloitusvuoron, johon 3) vastaanottajan on mahdollista reagoida. Esitän myös yhden poikkeustapauksen (esim. 10), jossa *huh huh*-vuoron vastaanottaja ei välittömästi tunnista, mihin aloittajan vuoro viittaa. Muita mahdollisia poikkeustapauksia voisivat olla kesken fyysisen suorituksen tai ilman riittävän intensiivistä osallistumista tuotetut *huh huh*-huudahdukset, joita ei ole osunut tähän aineistoon, mutta joista olen tehnyt kuitenkin havaintoja arkisissa vuorovaikutustilanteissa.

Kriteerit täyttävien tapausten vähäinen määrä suhteessa HANS-aineiston kokonaispituuteen johtuu osittain siitä, että tässä artikkelissa keskityn vain suomenkielisiin keskusteluihin, ja siitä, että tarkastelemani ilmiö edellyttää tietynlaista ekologista kontekstia: fyysisestä rasituksesta johtuvaa puhujan hengästymistä ja jälkijäsenen esittävää vastaanottajaa. Näissä toimintaympäristöissä on aineistosta löydettävissä sanallistettujen huudahdusten lisäksi huomattavan paljon selvästi kuuluvia ulospuhalluksia. Tämä vihjaa siitä, että *huh huh*-huudahdus liittyy kiinteästi tilanteisiin, joissa aloittaja tekee muille läsnäolijoille tiettäväksi omaa hengästymistään. Tarkastelen siis sitä, 1) millaisessa toiminnan ekologisessa kehityksessä *huh huh* esiintyy, 2) onko *huh huh* vuorossa yksin ja miten se vaihtelee prosodisesti sekä 3) millaista vuorovaikutustoimintaa aloittavan vuoron *huh huh*-huudahdusten jälkeen esiintyy.

4 Aineiston *huh huh*-huudahdukset

Lähden liikkeelle aineiston määrällisestä tarkastelusta. Taulukossa 1 (seur. sivulla) on esitetty aineistokokoelman tapaukset ja niiden jakautuminen. Molemmat aineistot huomioiden 43 *huh*-alkuisesta huudahduksesta 31 on kahdentuneita (*huh huh*), ja 5 yksittäisen *huh*-interjektion lisäksi 7 tapauksessa siihen liittyy jokin toinen partikkeli tai sana (*no huh* [*huh*], *huh heijaa/huijaa*). Vuoro koostuu pelkästä *huh huh*-huudahduspartikkelista 24 tapauksessa, kun taas vuoroa jatketaan tarkentavalla kannanotolla tai huomautuksella yhteensä 19 kertaa. Kaikkiaan 27 tapauksessa *huh huh* on aloittavassa vuorossa, 10 tapauksessa jälkijäsenenä ja 6 kertaa kolmannen position vuorossa. Kaikkiaan 16 aloittavaa *huh huh*-vuoroa seuraa toisen puhujan tuottama responssivuoro. Tämä viittaa siihen, että jo pelkkä *huh huh* täyttää keskustelun kannalta tunnistettavan vuoron tunnusmerkit. Sitä kohdellaan relevanttina asennoitumisena meneillään olevaan toimintaan, ja aloittavassa vuorossa sillä voidaan ohjata vastaanottajaa samanmieliseen asennoitumiseen, kuten esimerkki 3 osoittaa.

Taulukko 1.

Huh huh -huudahduspartikkelien (N = 33) jakautuminen Poliisit-aineistossa. Sulkeissa vastaavat tiedot HANS-aineistosta (N = 10).

Huh-huudahduspartikkelin muoto	(Vähintään) kahdentunut <i>huh huh</i> 23 (8)	<i>huh</i> 4 (1)	Yhdessä muun partikkelin kanssa 6 (1)
Huh huh -vuoron sekventiaallinen paikka	Etujäsenenä 19 (8)	Jälkijäsenenä 8 (2)	3. vuorossa 6 (-)
Vuoron muodostuminen	<i>huh huh</i> muodostaa vuoron yksin 16 (8)	<i>huh huh</i> + tauko + vuoron päättävä rakenneyksikkö 10 (1)	<i>huh huh</i> + vuoron päättävä rakenneyksikkö 7 (1)

Esimerkissä 3 *huh huh* (r. 1) aloittaa sekvenssin. Tällä vuorolla poliisipartion jäsen (Pol2) vetää yhteen tiivistahtista ja lämmintä koulujen päättäjäpäivää. Vuorovaikutuksesta voi päätellä, että kaikki osallistujat (myös kuvaaja) tunnistavat välittömästi vuoron ilmaisevan asennoitumista.

(3) pol_huh_28 S3E35 (12.25–12.29)

01 POL2: → huh huh.
02 POL1: tässähän pääsee kohta niinku (.) mukaan (0.3) meininkiin.
03 (0.3)
04 POL2: tässä joutuu ihan kattoo mistä täällä juo että,
05 (1.1)
06 Kuvaaja: @joo, e
07 POL2: juoko omasta vai asiakkaan pullosta.

Viimeinen yleinen huomio liittyy niihin puheenaiheisiin, joissa *huh huh* -ilmaisujen käyttö on osallistujille tunnistettavaa ja siten luonnollista (ks. esim. 4–7). Kolmasosassa (11/33) *Poliisit*-aineiston tapauksia *huh huh* -vuorot tulkitaan osallistujien fyysisestä toiminnasta seuraavan tunnetilan kautta. Huudahdukset liittyvät esimerkiksi fyysiseen rasitukseen, hengästymiseen, kuumuuteen, ihon poltteluun tai pistelyyn, ja nämä tuntemukset ovat molempien osallistujien jakamia tai tunnistamia. Seuraava esimerkki on tilanteesta, jossa poliisipartio on kannabisviljelmää etsiessään tarponut nokkosten joukossa.

(4) pol_huh_1 S4E45 (8.30–8.42)

01 POL1: → ↑huh ↓huh (0.3) on nimittäin semmonen tunne että on sata
02 nokkosta pistelly [joka puolelle] että .hhh
03 POL2: [@he he he@]
04 POL1: tätä välii vois sanoo e- ainaki emännälle
05 että jos se näkis että,

06 (1.1)
 07 fpoista kipu m(h)utta [j(h)ätä t(h)urvotus]f.
 08 POL2: [he he he]

Myös vaativiksi ymmärrettyjen tehtävien vastaanotto kirvoittaa puhesekvenssejä, joissa aloittaja tuo ilmi asennoitumistaan tulevaan tehtävään. Esimerkissä 5 poliisi-partion jäsenet valmistautuvat siirtämään irtokoiran poliisiautosta löytöeläinkotiin. He tuottavat lähes samanaikaisesti samanmieliset siirtymää sanallistavat vuorot. Vastaavasti esimerkissä 6 poliisipartio vastaanottaa tehtävän, joka edellyttää palaamista osoitteeseen jo kolmatta kertaa saman illan aikana. Poliisin ilmentämä tunnetila (äritys) esitetään tiiviinä tapahtumasarjana, jossa välitön reaktio tehtävän vastaanotossa (r. 1) yhdistyy sanallistettuun tunnetilan ilmaisuun (r. 3) ja tehtävään siirtymistä ilmentävään kommenttiin (r. 5).

(5) pol_huh_6 S5E1 (18.40–18.43)

01 POL1: .hhhhh no[ni: lähettäämpäs kahtommaan].
 02 POL2: → [huh huh no nyt se]alkaa savotta ku,

(6) pol_huh_23 S10E16 (15.20–15.27)

01 POL1: nonii(hh).
 02 ((leikkaus))
 03 POL1: → >↑huh ↓huh ↓huh ↓huh ↓huh ↓huh ↓°huh huh° hhh<
 04 ((leikkaus))
 05 POL1: <mennään mennään.>

Vastaavasti aineistossa on tapauksia, joissa hankaliksi koettuja asiakkaita tai heidän poikkeavaa toimintaansa arvioidaan tehtävän jälkeen. Esimerkissä 7 miespoliisit istuvat autoon torjuttuaan ensin humalaisen naisen treffihdotukset. Katkelman ensimmäiset vuorot (r. 1–2) ilmentävät juuri päättyneeseen tilanteeseen liittyvää samanmielistä asennoitumista, jolle annetaan yksiselitteisesti arvioiva muotoilu (r. 3).

(7) pol_huh_27

01 POL1: f((pärisyttää huulia))(vi- [vittu:]f. heh heh heh]
 02 POL2: → [huh huh (0.6) ↑HUH HUH.]
 03 POL1: hei toi oli vähän niinku (.) hämmentävää.
 04 POL2: fno: o.f

Usean muun esimerkin (4, 10, 12) tavoin huomionarvoista on *huh huh* -huudahdusten esiintyminen samanaikaisesti naurun tai nauraen lausuttujen vuorojen yhteydessä. Palaan nauruun osallistujien resurssina määrittää *huh huh* -vuorojen mahdollistamia toimintalinjoja myöhemmissä esimerkeissä (9, 10 ja 12).

Näistä *huh huh* -vuorojen sijoittumista, muotoilua ja mahdollisiin topiikkeihin kytkeytymistä osoittavista esimerkeistä käy ilmi myös joitain painotukseen, intonaatioon ja nopeuteen liittyviä vaihteluita. Puhenopeudesta riippuen *huh huh* -huudahduksen kesto on aineistossa sekunnin molemmin puolin (0.5–1.3 sekuntia). Erityisesti jälkimmäistä laskevalla intonaatiolla lausuttua *huh*-osaa voidaan korostaa pidentämällä siihen liittyvää ulospuhallusta (0.2–0.8 sekuntia). Se, millaista asennoitumista huudahduspartikkeleilla ilmaistaan ja miten se vastaanotetaan, riippuu lopulta kuitenkin ympäröivästä kontekstista.

Poliisit-aineiston perusteella näyttää siltä, että kun osallistujat ovat mukana samassa fyysisessä toiminnassa tai he jakavat saman fysiologisen tuntemuksen, sekvenssin aloittavaan *huh huh* -vuoroon sisältyy oletus, ellei jopa moraalinen velvollisuus, jakaa myös aloittajan asennoituminen kyseiseen tilanteeseen. Osallistujat ensinnäkin tunnistavat, että *huh huh* tuotetaan relevantissa kohdassa meneillään olevaa vuorovaikutusta. Toiseksi vastaanottajalla ei tavallisesti ole syytä epäillä, etteikö aloittajan *huh huh* -huudahduksellaan ilmaiseva olo- tai tunnetila olisi todellinen. Jos samamielisyyttä ei kyseenalaisteta, on *huh huh* -alkuinen topiikki useimmissa aineistoni esimerkeissä nopeasti käsitelty. *Poliisit*-aineistossa on kuitenkin kaksi tapausta, joissa aloittavaan *huh huh* -vuoroon affilioituminen asettuu useamman vuoron mittaisen neuvottelun kohteeksi (esim. 10, 12). Seuraavat kuusi alalukua täsmentävät näitä huomioita esimerkkitapausten analyysin kautta. Lukujako perustuu siihen, millaista asennoitumista puhujat ilmentävät *huh huh* -vuoroillaan ja miten muut osallistujat suhtautuvat tähän asennoitumiseen.

4.1 *Huh huh* -vuoro ilmentämässä aloittajan fyysistä väsymystä, vastaanottajalta ei vastausta

Huh huh esiintyy aineistossa vierusparin etujäsenenä erityisesti liikkeen ja fyysisen toiminnan siirtymäkohdissa, jotka ovat luontevia tilaisuuksia ottaa toimintaan liittyviä tuntemuksia puheenaiheeksi. Tällöin huudahduksiin liitetty responssimaisuus ei toteudu suhteessa osallistujien aiempiin puheenvuoroihin, vaan *huh huh* -partikkelivuorot ovat reaktiivisessa suhteessa edellistä vuoroa laajempaan osallistujien toimintajaksoon. Tällaiset toimintaa kommentoivat vuorot eivät aina kuitenkaan johda keskusteluun, vaan niitä kohdellaan ongelmattomasti vuoroina, joihin ei ole välttämätöntä vastata.

Esimerkissä 8 perheen kolme alle kouluikäistä lasta (Anni 6 v, Enni 4 v ja Ella 2 v) ovat poimimassa isänsä (videon kuvaaja) kanssa marjoja. Isä avustaa lapsia jyrkän soraharjanteen laelle kiipeämisessä. Tässä yhteydessä hän tuottaa kolmeen otteeseen *huh huh* -vuoron. Näistä ensimmäisellä (r. 8) ei ole vastaanottajaa (pl. perheen koira), toisen yhteydessä (r. 15) lapsista kaksi on kuuloetäisyydellä, ja viimeinen (r. 23) on mahdollisesti tarkoitettu Annin kuultavaksi.

(8) HANS25_GOPR0763.mp4 (4.55–9.50)

01 ISÄ: #1 mää vien näitä tavaroita tähä(hh), (0.5)
02 mä tuun hakemaan teiät sitte.

- 03 #1 Isä kävelee kantamusten kanssa jyrkkää rinnettä ylös.
Lapset odottavat alempana rinteessä. Enni itkee. -->
(0.5)+(1.5)
+pysähtyy ja etsii sopivaa jalansijaa
- 04 ISÄ: +opp(hhhhh)a,
+ponnistaa
- 05 +(3.0)
isä +jatkaa kiipeämistä -->
- 06 ISÄ: ä(hh)h
07 (9.0)+(0.5)
+pysähtyy mäen laelle
- 08 → huh #2 hu(hhhhh)h.

- 09 #2 Rinteen laella isä kumartuu ja laskee rinkan kädestä.
((poistettu 3 min 56 s, jonka aikana isä riisuu takkinsa,
laskeutuu kahdesti rinnettä alas auttamaan lapset ylös. Kun
kaikki ovat ylhäällä ja valmiita jatkamaan, isä ohjeistaa
lapsia kulkemaan kohti metsää. Anni menee edeltä, Enni ja
Ella seuraavat isän perässä.))
- 10 +(22.0)
isä +kävelee
- 11 ISÄ: +mennään Anni tääl- (0.5) o- (1.2) onks siinä.
+hidastaa ja vilkuilee ympärilleen
- 12 +(5.2)
+kävelee kohti Annia
- 13 ((röyhtäisy))
14 (2.1)
- 15 ISÄ: → +.h fhuhf hu(hhhhhh)h
+kävelee kohti Annia, joka poimii marjoja etäällä isästä
- 16 (12.1)
- 17 ISÄ: ne on puolukoita mut ne ei oo vielä kypsiä.

18 ANNI: mää otin (.) yhen, (1.0) kyllä täällä on.
 19 (4.0)#3(2.2)
 20 (1.0)
 21 ISÄ: n(hhh) ((niiskutus))
 22 (2.0)

#3 Isä pysähtyy, kääntyy,
 kumartuu ja laskee
 tavaroita kädestään maahan.

#4 Isä nousee ylös ja kääntyy
 kohti marjoja poimivaa Annia.

23 ISÄ: → #4huh ↓hu(hhh)h
 24 (1.5)
 25 (h)vähä on kuuma.
 26 ANNI: +kato vaikka ne (on niinku [-] -)
 +nousee ylös kyykystä
 27 ISÄ: [nmm.]

Samaan aikaan, kun isä lausuu ensimmäisen kerran *huh huh* (r. 8), hän pysähtyy ja laskee rinkan maahan. Tämän jälkeen hän palaa rinnettä alaspäin ja auttaa lapsista ensin nuorimman ja vanhimman sekä lopulta itkemään alkaneen keskimmäisen mäen päälle. Tässä vaiheessa vastaavanlainen fyysisen rasituksen sanoittaminen olisi mahdollista, mutta isä opastaa lapsia siirtymään kohti metsää. Fyysistä rasitusta ilmentävä *huh huh* (r. 15) onkin mahdollisesti viivästynyt, sillä se lausutaan kävellessä. Lapsista Anni on jo edempänä metsässä, mutta Enni ja Ella kulkevat isän takana. Tulkitsen myös tämän vuoron itsekseen puhumiseksi pikemmin kuin tietylle vastaanottajalle suunnatuksi.

Saapuessaan metsän reunaan, josta Anni on kertonut löytäneensä marjoja, isä pysähtyy, kääntyy ja kumartuu laskemaan kantamukset maahan (r. 19). Tämän jälkeen hän nousee ylös, käännähtää kohti Annia ja lausuu normaalilla puheäänellä *huh huh* -vuoron (r. 23); nämä kaikki keinot lisäävät Keevallikin (2018a) mukaan todennäköisyyttä saada vastaus. Isä jatkaa lyhyen tauon jälkeen toteamalla *vähä on kuuma* (r. 25). Anni lopettaa marjojen poiminnan, nousee ylös ja esittää vuoron, joka ei kuitenkaan vastaa isän aloittamaan topiikkiin vaan jatkaa aiempaa väitettä marjoista (r. 26). Selitystä vastaamattomuudelle voi hakea paitsi lapsen erilaisesta preferenssistä (oman marjalöydön puolustaminen on empatian osoittamista tärkeämpää) myös siitä, kuinka raskaaksi osallistujat ovat kokeneet hankalassa maastossa liikkumisen. Vaikka isä ja Anni ovat kulkeneet saman reitin, on toinen heistä tehnyt sen toisen avustamana, toinen muita avustaen. Osallistujien kokemus samasta tilanteesta on siten erilainen. Tähän viittaa myös se, kuinka isän lopulta sanallistama fyysiloginen tunnetila, fyysisen rasituksen aikaansaama kuumuus, rakentuu hänen auttaessaan lapsiaan rinteiden kiipeä-

misessä. Katkelmassa on merkkejä hengästymisestä, liikkumista haittaavien esteiden ylittämisestä ja ponnistelusta ikävän tilanteen loppuunsaattamiseksi.

4.2 *Huh huh* -vuoro ilmentämässä aloittajan fyysistä väsymystä, vastaanottaja osoittaa tunnistavansa vuoron motiiviin

Esimerkissä 9 edellisestä esimerkistä tuttu perhe on kolme viikkoa myöhemmin marjassa. Lapsista nuorin, Ella, on isän selkärepuissa, kun taas Anni ja Enni liikkuvat kallioisessa metsässä itsenäisesti. Juuri ennen katkelmaa isä on ilmoittanut, että on aika lähteä kotiin.

(9) HANS30_GP020785.mp4 (7.28–7.51)

01 ENNI: ja sitten porttikin lähti +kotii:n?=
isä +nousee kallionkielekkeelle -->
02 ISÄ: =sitten kiivetään ylöspä:in?
03 (1.4)
04 ANNI: uh uh.
05 ELLA: un tää.+
isä -->+pysähtyy, kääntää päätään Annin suuntaan -->
06 (4.6)
07 ANNI: uh.
08 (2.5)
09 ISÄ: → >huh ↓hu(hh)h<.
10 (1.3)
11 ANNI: e:h(1.0) f#tuliks sulla:# (1.1) kuuma ku sä kiipesit ton
12 vua°ren°.f
13 (1.0)
14 ISÄ: no (.) muun muassa siitä.

Isä hyödyntää ensimmäisessä vuorossaan (r. 2) lauserakenteeltaan ja prosodialtaan Ennin edeltävää vuoroa muotoilemalla siitä ohjeistuksen lähteä liikkeelle. Samalla isä on jo itse lähtenyt kiipeämään rinnettä ylöspäin; Anni seuraa perässä. Annin äännähdykset (r. 4, 7) kertovat kiipeämisen hankaluudesta, ja isä pysähtyykin heti kielekkeelle päästyään, mahdollisesti auttamaan Annia. Kaikkien päästyä ylös isä tuottaa nopeasti ulospuhalletun *huh huh* -vuoron (r. 9). Sekunnin mittaisen tauon jälkeen Anni esittää isälle kysymyksen (r. 11–12). Anni osoittaa ehdottavalla kysymyksellään tunnistaneensa isän *huh huh* -vuoron liittyvän nimenomaisesti vaikeakulkuisessa maastossa (*ku(n) sä kiipesit ton vuoren*) liikkumisen aiheuttamaan fyysiseen rasitukseen (*tuliks sulla kuuma*). Annin kysymyksen narinoineen voi kuitenkin tulkita sisältävän epäilyä, joka ikään kuin kyseenalaistaa *huh huh* -vuoron sosiaalisen oikeutuksen. Isän vastaus (r. 14) vahvistaa, ainakin osittain, Annin oletuksen siitä, että kiipeäminen (toiminta) aiheuttaa fyysistä rasitusta ja väsymystä (tunnetila), jota *huh huh* ilmaisee ja sanoittaa (vuorovaikutus). Isä vihjaa *no*-alkuisella lausevastauksellaan, että rasitusta ilmaisevalle *huh huh* -vuorolle voi olla muitakin syitä, eikä vuoro ole näin täysin samanmielinen (ks. Vepsäläinen 2019: 65, 101, 136).

4.3 Huh huh -vuoron ilmentämä asennoituminen on vastaanottajalle epäselvä

Esimerkissä 10 *huh huh* -vuoroa seuraava vuoro (r. 4) rakentuu ehdotukseksi tai kysymykseksi, jolla vastaaja hakee varmistusta sille, mitä velvollisuuksia aloittajan *huh huh* muille osallistujille mahdollisesti luo. Poliisipartion jäsenistä toinen (Pol2) on turvanut ensihoitoyksikön matkaa sairaalaan matkustamalla ambulanssin kyydissä toisen poliisiin (Pol1) seuratessa heitä poliisiautolla. Perille saavuttaessa poliisit astuvat ulos ajoneuvoistaan. Pol1 esittää tulkintansa siitä, että Pol2:n matka olisi sujunut mutkattomasti (r. 2) käyttäen resurssinaan mahdollisesti Pol2:n autosta alas hypähtäessä lausumaa iloista *opsaa*-huudahdusta (r. 1). Arvion vahvistamisen sijaan, osin jo päällekkäin Pol1:n esittämän arvion kanssa, Pol2 lausuu nopeasti *huh huh* ja naurahtaa (r. 3). Seuraa puhejakso, jonka aikana osallistujat käyvät neuvottelua siitä, mihin *huh huh* viittaa.

(10) pol_huh_4 S5E16 (7.15–7.23)

```
01 POL2: +↑opsaa::.=
          +astuu ulos ambulanssista, hymyilee
02 POL1: =matka suju mut[kitta,
03 POL2: → [ >huh ↓huh< ↑he ↑he ↑he
04 POL1: foliks siel lämmin vaif.
05 POL2: fno e::i [( - )f
06 POL1: [eiks teil ilmastointii
07 oo ambulans[sis.
07 POL2: [fo:::[::n.f
08 ENSIHOI: [o::n.
09 (0.5)
10 POL2: paljon pa(r)empaa kyytii ku meiä fparil=no e::i vaan.f
11 ha ha ha ha A:H
12 POL1: siis hetkinen [elikkä,]
13 POL2: [(höpö:)] nii-i,
14 (0.6)
15 POL1: fno sä voit jääs sit tähän [autoon ajelee] loppuvuoro.f
16 POL2: [he he he ]
17 fnii mä voin vaik jääs tähä mul oli ihan mukavaa.f
```

Huh huh -vuoroa ei seuraa siihen affilioituva responssi vaan kysymykseksi muotoiltu ehdotus: Pol1 tulkitsee Pol2:n *huh huh* -vuoron helpotuksen ilmaisuksi tämän päästessä pois kuumasta ambulanssista. Ehdotus rakentuu yleiselle käsitykselle siitä, mikä tällaisessa tilanteessa voisi johtaa kyseiseen reaktioon. Ehdotus on samanlinjainen myös siinä mielessä, että puhuja tunnistaa edelliseen *huh huh* -vuoroon sisältyvän nauhakuksen ja se on lausuttu hymyillen. Vaikka Pol2 ehtii jo torjua ehdotuksen (r. 5), Pol1 esittää jatkokysymyksen ilmastonin puuttumisesta, mikä olisi looginen selitys kuumuudelle. Kun sekä Pol2 että ensihoitaja ovat uudelleen torjuneet tämän selityksen, alkaa tilanteen luonne avautua myös Pol1:lle (ja ohjelman katsojille). Kyse ei ole

kuumuudesta vaan työparin keskinäisestä naljailusta – siitä, kenen kanssa on mukava työskennellä ja kenen ei. Tätä tulkintaa aloittajan mahdollisesti hakemasta toiminnosta indikoi *huh huh* -vuoron tuottaminen nauraen.⁸ Kun tämä tilanteinen tulkintakehys jää vastaanottajalta tunnistamatta tai hyödyntämättä, väärinymmärrys on seurausta pitkälti siitä, että Poli etsii Pol2:n huudahdukselle fysiologista selitystä ilman jaettua kokemusta ambulanssin fyysisestä ympäristöstä.

4.4 *Huh huh* asennoitumiseen liittyvän kysymyksen edellä luomassa preferenssin samanmielisille responsseille

Esimerkissä 11 *huh huh* paitsi aloittaa vuoron myös toimii siirtymänä sekvenssiin, jossa käsitellään eksplisiittisesti juoksemista osallistujien meneillään olevana toimintana. Katkelma on polkjuoksua esittelevästä videosta, jossa valmentaja (VAL) juoksuttaa ylämäkiharjoituksessa nais- ja miesjuoksijan (NJA/MJA) kallion laelle.

(11) Helsinki City Trail

- 01   +(2.5)
     kaikki +juoksevat jonossa mäkeä ylös
- 02 MJA(?): +hhhh
     val +pysähtyy ja kääntyy kasvotusten kohti NJAa
- 03   (1.5)+
     nja +pysähtyy
     mja +kääntyy juosten kohti muita
- 04 VAL: → hh >hu(h)h [hu(hh)h<,#1
 05 MJA: [(° - °°)
 06 (0.7)
 07 VAL: no, (.) miltäs [tuntu. #2
 08 MJA: [+hhhhhh [.hhhh
                             +i+pysähtyy

#1 VAL hymyilee, katse NJAn kautta MJAan.

#2 NJA ja MJA katsovat maahan.

8. Poliisit-aineistossa on esimerkkejä, joissa vuoronalkuinen *huh huh* osoittaa vastaanottajalle, että vuoron päättävää kommenttia ei pidä tulkita kirjaimellisesti. Esimerkkejä ovat *huh huh* (1.5) *tästä jos vielä yhtään koventuu meininki ni*, (0.5) *on ku ilosaarirokissa saavuttaessa pienimuotoiseen puisto-konserttiin ja huh huh* (2.4) *on tämä rikollista sakkia (.) ja rikollista seutua ajettaessa rauhallisella asuin-alueella.*

09 NJA: [kylhän tossa [aina t(h)ulee,]
 10 MJA: [aika hapok(h)]asta
 11 hhh.
 12 NJA: kyllä hapot tulee.
 13 MJA: ((yskähtää))

Katkelma havainnollistaa erityisesti liikkeen ja hengitysrytmin muutoksen yhteyttä *huh huh* -avaukseen. Koska juokseminen ja muu fyysisesti rasittava toiminta ovat somaattisesti yhteydessä hengitykseen, tuon toiminnan lopettaminen käynnistää hengityksen tasaamisen (Vlemincx, van Diest & van den Bergh 2016). Vaikka juostessa on mahdollista säädellä hengitysrytmiä (Bernasconi, Bürki, Bühner, Koller & Kohl 1995), riveille 2 ja 8 merkittyjen kaltaisia kuuluvia uloshengityksiä kuulee säännönmukaisesti juuri näissä kohdissa. Se, että myös valmentajan *huh huh* (r. 4) sijoittuu kohtaan, jossa hän pysähtyy ja hengittää voimakkaasti ulos, korostaa *huh huh* -huudahduksen yhteyttä hengittämiseen. Se sanoittaa puhujan kehon somaattista tilaa, jolloin se voi toimia vuorovaikutukseen osallistujien yhteisenä resurssina samalla tavoin kuin mielihyvän tai inhon osoittamiset ruokailun yhteydessä (Wiggins 2002, 2013).

Valmentajan *huh huh* (r. 4) on muille osallistujille suunnattu vuoro, johon ei kuitenkaan tule muilta välitöntä reaktiota. Valmentaja esittää lyhyen tauon jälkeen *no miltäs tuntu* -kysymyksen (r. 7), joka on varsin tyypillinen sekvenssin aloittava vuoro erityisesti valmentajan ja valmennettavan välisessä vuorovaikutuksessa (Reynolds 2018). Myös tilanteen tarkoitus – videon kuvaaminen – luo valmentajalle velvollisuuden avata suoritukseen liittyvä keskustelu. Koska hän on itsekin suorittanut saman harjoitteen, muodostuu näistä kahdesta lausumasta (r. 4, 7) paitsi hänen omien tuntemustensa ilmaisu myös pyyntö muille osallistujille jakaa heidän tuntemuksiaan. Kysymystä ei voi pitää neutraalina: koska valmentajan *huh huh* -ilmaus ilmaisee tietynlaista asennoitumista juuri päättyneeseen fyysiseen suoritukseen, vuoro kokonaisuutena asettaa vastaajille preferenssin samanmielisestä ja samaa affektista asennoitumista osoittavasta vastauksesta. Näin myös tapahtuu: sekä mies- (*aika hapokasta* r. 10) että naisjuoksijan (*kyllä hapot tulee* r. 12) vastaukset korostavat juuri päättyneen ylämäkiharjoitteen fyysisyyttä.

4.5 *Huh huh* tulkitaan osoitukseksi fyysiseen toimintaan liittyvästä ongelmasta, joka ratkaistaan laajemmassa sekvenssissä

Samaan fyysiseen toimintaan osallistuvat näyttäisivät edellisten esimerkkien perusteella pitävän odotuksenmukaisena sitä, että aloittavaan *huh huh* -vuoroon tuotetaan samanmielinen responssi. *Huh huh* -huudahdusta voi kuitenkin seurata erimielinen tai jopa erilinjainen vuoro. Näin käy esimerkissä 12, jossa kaverukset Olli ja Pete osallistuvat avoimeen suunnistustapahtumaan. Molemmat ovat jo suorituksen alkupuolella tuoneet esille juoksemiseen liittyviä ongelmia (Pete: *vittu sitä on paska juoksukunto ja pohkeet on ihan tullessa*). He ovat myös kävelleet, mutta aiempiin rytminvaihdoksiin on liittynyt kiinteästi tarve lukea karttaa tai neuvotella reitistä.

(12) HANS16_GP010700.mp4 (5.50–6.00)

01 #1(3.0)#2

#1 Pete hidastaa
kävelyvauhtiin.

#2 Olli juoksee Peten kiinni.
Pete vilkaisee taakseen.

02 PETE: huh.

03 OLLI: +aah:: .hh hhhhhhhh .hhhhhh hhhhhh
+kävelee

04 PETE: herralletta puol tuntii juostu (rangeria) mutta tämmöne
05 näin.

06 OLLI: jaa(HH)h .hhhhhhh hhhhhh .hhhhhh
07 .hhhhhhhh hhhhhhh .hhhhhhh hhh .hhhhhhhhhhh

08 → <↑hu(hh)h ↓hu(hhhhhhh)h.>

09 (0.8)

10 PETE: → hu(h)h ↓heijaa(hhh).

11 OLLI: ((niistää nenäänsä) a::rgh.

12 (1.0)

13 PETE: ↑hauskaa tämä on.

14 (0.5)

15 OLLI: kyllä tää niinku normilenkkeilyn voit(h)taa.

16 PETE: fjo vain helevetin [hyvin.f

17 OLLI: [h(h)eh hee .hh hhhhh .hhhhhhh hhhhhhh

18 .hhh#3hhhhhh #4HHHHHHHHHHH .(n)hhhhh äähhhhhhhhhhhhhh

#3 Pete lähtee juoksuun
ilmoittamatta.

#4 Olli lähtee Peten
perään.

Katkelman alussa edellä juokseva Pete hidastaa kävelyvauhtiin, vilkaisee taakseen ja tuottaa *huh*-huudahduksen (r. 1–2). Olli juoksee Peten kiinni ja kävelyyn siirtyessään huoahtaa *aah* (r. 3). Peten seuraavan vuoron (r. 4–5) tulkinta ei ole yksiselitteinen, mi-

hin viittaa Ollin responsi *jaa* (r. 6), mutta vuoron alun pehmenneetty voimasana vihjaa, että Pete asennoituu juoksuun kielteisesti. Tasattuaan hetken hengitystään Olli muotoilee *huh huh* -vuoronsa (r. 8) suhteessa muihin aineistossani esiintyviin tapauksiin poikkeuksellisen painokkaasti ja hitaasti uloshengittäen. Kävelyyn siirtyminen on antanut hänelle mahdollisuuden ilmentää kielteistä tunnetilaa. Ongelmallisuutta ilmentäen aloitettu sekvenssi jatkuu kuitenkin suuntaan, jossa meneillään oleva toiminta muotoillaan samanmielisesti hauskaksi ja myönteiseksi asiaksi leikkisän kiusoittelemisen keinoin. Drew (1987: 244) on esittänyt, että kiusoittelemisen vuorovaikutustilanteessa sidottu jäsenyyskategorioihin siten, että kiusoitellun henkilön edellisessä vuorossa tuotama sinänsä harmiton toiminta tai kategoria käännetään kiusoittelemiseksi liittämällä se johonkin toiseen toimintaan tai kategoriaan (jäsenyyskategoria-analyysistä esim. Housley & Fitzgerald 2015). Tässä tapauksessa Pete tunnistaa ja toistaa Ollin uupumusta välittävän *huh huh* -vuoron (r. 8) mutta modifioi sen pienin muutoksin niin, että se mahdollistaa Ollin vuoroon sisältyvän kannanoton ohittamisen. Peten *huh heijaa* (r. 10) ei ole leksikaalisesti identtinen, vaan *heijaa*-osa korostaa *heijata*-verbin kautta keveyttä ja ilmapuutusta. Vuoron prosodia puolestaan jäljittelee Ollin vuoron painokasta sävyä.⁹ Näin ollen Pete jäädyttää *huh heijaa* -vuorollaan keskustelua siten, ettei väsymykseen perustuva toimintalinja (kävellen jatkaminen) edisty.

Erilinjaisiksi tulkitun vuoron laajennus eli jälkijäsentä arvioiva kolmannen position vuoro (ks. Schegloff 2007: 118) sisältää joko sen hyväksyvän tai sitä vastustavan ja siten alkuperäistä tunnetilaa toistavan vuoron (Stevanovic & Peräkylä 2015). Siksi on huomionarvoista, ettei Olli lähde mukaan kiusoittelemiseen nauramalla, vaan hän puhalttaa nenänsä tyhjäksi ja tuottaa *argh*-huudahdukselta kuulostavan responsin, joka toistaa tilanteista fyysistä ”ahtaalla oloa” (r. 11). Vaikka niistämiselle ja huudahdukselle on osoitettavissa fysiologinen selitys, väitän, että ne jatkavat *huh huh* ja *huh heijaa* -vuoroilla aloitettua affektista neuvottelua. Ne siirtävät vuoron takaisin Petelle aloittamatta uutta topiikkaa: *argh*-huudahduksella (r. 11) Olli käsittelee Peten responsia riittämättömänä. Vuorottelun kannalta on huomionarvoista, että molemmat osallistujat kohtelevat pelkistä interjektioista koostuvia vuoroja täydellisinä (Wiggins 2002: 317). Rivin 8 tauko ei ole poikkeuksellisen pitkä (0.8 s), eikä se aiheuta ongelmia seuraavan puhujan valinnassa.

Sekunnin mittaisen tauon (r. 12) jälkeen Pete ottaa vuoron ja esittää kannanoton *hauskaa tämä on* (r. 13). Vuorollaan hän sanoittaa ja laajentaa leikkisän *huh heijaa* -vuoronsa yksiselitteisen myönteiseen sävyyn. Vuoron muotoilussa sanajärjestys liittää Peten kannanoton yhtäältä aiempiin vuoroihin tehden siitä ikään kuin korjausvuoron suhteessa Ollin kielteiseksi tulkittaviin *huh huh* ja *argh* -vuoroihin. Toisaalta vuorossa on vahva solidaarisen kannustuksen sävy, sillä se ei suoraan ota kantaa kummankaan osallistujan toimintakykyyn toisin kuin kenties Ollia eksplisiittisesti sanallisesti kannustava vuoro tekisi. Kannanotto edellyttää nyt puolestaan Ollilta väitteen hyväksyntää tai sen kyseenalaistamista. Ollin *kyllä*-sanalla alkava kannanotto (r. 15) onkin yh-

---

9. Couper-Kuhlen (2012) esittää, että edeltävän vuoron toistaminen prosodisesti vaimennettuna ilmaisee erimielisyyttä, vahvistettuna puolestaan samanmielisyyttä. Peten vuoron prosodia suhteessa edeltävään Ollin vuoroon ei ole yksiselitteisesti vaimennettu eikä vahvistettu.

täältä vahvasti samanmielinen ja affiloiva (ks. Hakulinen 2001; Keevallik & Hakulinen 2018). Toisaalta se sisältää varauksen: *kyllä tää niinku normilenkkeilyn voittaa* vahvistaa edellä esitettyä kantaa mutta arvioi meneillään olevaa toimintaa suhteessa johonkin vielä epämiellyttävämpään toimintaan, ”normilenkkeilyyn”.

Peten seuraava nauraen esitetty vuoro (r. 16), jolla hän kommentoi Ollin edeltävää kannanottoa, vahvistaa entisestään osallistujien samanmielisyyttä. Se, että vuoro lausutaan nauraen, on osoitus osallistujien pyrkimyksestä muodostaa yhteisymmärrys meneillään olevasta toiminnasta pikemmin kuin arvioida edellä esitettyjen vuorojen todenmukaisuutta tai sitä, onko ne tarkoitettu ”naurettaviksi” (ks. Holt 2016). Se, että suunnistus on lenkkeilyä hausempi tapa viettää aikaa, ei itsessään ole naurunalainen väite, mutta tässä kontekstissa ja sekvenssin aloittaneen mahdollista ongelmallisuutta osoittaneen *huh huh* -vuoron jälkeisessä tilanteessa nauru mahdollistaa osallistujille paluun meneillään olevaan toimintaan. Ollin osin päällekkäinen nauru päättää topiikin. Vielä selvemmin sen tekee Pete, joka ilman ennakkovaroitusta lähtee juoksuun (liikerytmien muutosten vaikutuksesta osallistumiskehikkoon ks. Broth & Mondada 2013). Juoksuun lähteminen toteuttaa näin Peten implisiittisesti edeltävässä jaksossa esille tuomaa näkemystä, että väsymyksestä huolimatta kaverusten tulisi jatkaa etenemistään juosten.

4.6 *Huh huh* -vuoron ilmentämä asennoituminen sivuutetaan ja preferoidaan meneillään olevaa fyysistä toimintaa

Kun *huh huh* -vuoro sijoittuu meneillään olevassa fyysisessä toiminnassa kohtaan, jossa toiminnan intensiteetti kasvaa, ei huudahdukseen voi määritelmällisesti liittää ”huokaista helpotuksesta” -tyyppistä merkitystä. Tällaista ongelmanilmaisuksi tulkittavaa vuoroa kohdellaan eri tavoin kuin edellisessä esimerkissä, jossa ongelma voitiin ”ratkaista” vuoro vuorolta neuvottelemalla. Esimerkissä 13 Pete ja Olli kävelevät rinnakkain kohti polkujen risteystä, josta heidän on käännyttävä päästäkseen seuraavalle rastille. Risteävä polku on kapea, joten suunnistajien on siirryttävä rinnakkain kulkemisesta jonomuodostelmaan. Juuri ennen polulle siirtymistä Pete lähtee juoksuun.

(13) HANS16_GP010700.mp4 (6.57–7.05)

```
01 OLLI:  hhhhh .hhhhhhh hhhhhh .hhhhh [hhhhhhh=
02 PETE:                                     [#1+@(hu::)@
                                           +lähtee juoksuun
03 OLLI:  → =.hhhhhhhh hu(h)h ↓huh +herra siunaa(hhh).
                                           +lähtee juoksuun
04         [.(n)hh hhhhhh .hhh]
05 PETE:  → [@HH HU(hhh)H@.#2 ]
06 OLLI:  hhhhh .hhh hhhhhhhh .hhh (h)argh .(n)hh
```


#1 Pete lähtee juoksuun,
katse suunnattu eteenpäin.

#2 Pete vilkaisee nopeasti
olkapäätänsä yli Ollia.

Lähtiessään juoksuun Pete tuottaa vaikeasti kuultavissa olevan yksisanaisen vuoron (r. 2), jonka voi tulkita ilmaisevan kielteistä asennoitumista mutta jonka äänensävy vihjaa samaan leikinomaisuuteen kuin esimerkissä 12. Olli puolestaan vetää syvään henkeä ja tuottaa ulospuhalletun *huh huh* -vuoron ja sitä seuraavan *herra siunaa* -laajennusarvion, jonka aikana myös hän lähtee juoksuun (r. 3). Pete vilkaisee olkapäänsä yli ja toistaa Ollin *huh huh* -vuoron voimakkaasti painottaen ja äänensävyään muuttaen (r. 5). Kyseessä on siis samanlainen Ollin väsymyksen huomioiva mutta kiusoittelevuuden vuoksi kannustava tilanne kuin hetkeä aikaisemmin. Tässä tapauksessa Olli ei kuitenkaan reagoi tai laajenna edeltäviä vuoroja, vaan ainoa (mutta selkeästi kuultavissa oleva) vuorontäyte on hänen kurkunselvittelyäänähdyksensä (*h*) *argh* ja nenän kautta tapahtuva uloshengityksensä (r. 6). Myöskään Pete ei osoita Ollin vuoron puuttumista ongelmalliseksi. Osallistujat toisin sanoen jakavat ja tekevät toisilleen näkyväksi käsityksen juoksemisen vaivalloisuudesta. Samalla he kuitenkin orientoituvat ongelmaan siten, että juoksemisen keskeyttäminen ei ole vaihtoehto. Kyse on toisen ongelmanilmaisun tunnistamisesta, kaverillisesta implisiittisestä kannustuksesta ja juoksemisen preferoinnista meneillään olevana toimintana.

5 Päätelmät

Artikkeli perustuu aineistokokoelmaan, johon on kerätty fyysisen toiminnan yhteydessä lausuttuja *huh huh* -ilmaisuja. Vertailtaessa niitä aiemmassa keskusteluanalyttisessä tutkimuksessa tehtyihin havaintoihin interjektioista yleensä ja *huh*-alkuisista huudahduksista erityisesti on mahdollista nostaa esiin joitakin erityispiirteitä, jotka selittävät niiden käyttöä fyysisessä toiminnassa ja liikkeessä tapahtuvassa vuorovaikutuksessa. Siinä missä *huh huh* jälkijäsenenä toimii pääosin kuulijan vastaanottajuuden osoittimena, tässä esitetyt sekvenssin tai vuoron aloittavat *huh huh* -tapaukset rakentavat yhteistä tunnetilaa ja sosiaalista solidaarisuutta osallistujien kesken. Ne toimivat tunnistettavina vuoron aloituksina, jotka ilmaisevat puhujan asennoitumista meneillään olevaan toimintaan. Responssina tuotetuilla *huh huh* -vuoroilla puolestaan kytketään edeltävässä vuorossa muotoiltu asennoituminen jae- tuksi kokemukseksi. Fyysisen toiminnan yhteydessä *huh huh* -huudahdukset edellyttävät tietynlaista responsiivista ekologista ympäristöä, kuten liikkeen pysähtymistä tai siirtymää fyysisestä toiminnasta toiseen. Ne eivät kuitenkaan ole samaan tapaan kerta-

luonteisia tai ohimeneviä reaktioita kuin esimerkiksi kompastumisen yhteydessä lausuttava *hupsista*. Koska fyysinen rasitus usein kasaantuu suorituksen aikana, myös *huh huh* -vuoroa voidaan viivästyttää ja ajoittaa se juuri siihen hetkeen, jossa vastaanottaja voi sen vastaanottaa. Erityisesti hitaasti ja painokkaasti uloshengitystä jäljitellen lausuttuna *huh huh* on puolestaan ongelmanilmaisoin, jonka merkitys on tunnistettavissa myös silloin, kun se muodostaa vuoron itsenäisesti.

Hengityksen tasaaminen fyysisen suorituksen jälkeen on luonnollinen ilmiö, jonka universaaliin mutta kontekstisidonnaiseen tunnistettavuuteen perustuu myös *huh huh* -huudahduksen vuorovaikutuksellinen tehtävä. Kuten Ameka (1992: 114) toteaa, interjektioihin vastaaminen ei edellytä sitä, että ne olisi varta vasten suunnattu muille osallistujille. Kiinnostavaa on se, miten vastaanottaja tulkitsee *huh huh* -interjektion jälkijäsentä edellyttävänä vuorona, johon sisältyy vahva oletus samanmielisyydestä¹⁰ – samaan tapaan kuin ennen varsinaista vuoronalkua tuotettu huokaus tai responssi-huudahdus tulkitaan vihjeeksi huokaajan ongelmasta (Hoey 2014: 180; Kendrick & Drew 2016: 7). Kyse ei siis ole ainoastaan aloittajan yksilöllisen kokemuksen jakamisesta vaan myös jaetuksi oletetun kokemuksen näkyväksi tekemisestä. *Huh huh* toimii siten yleisesti tunnistettavana pääsylimppuna keskusteluun, sillä se ratkaisee kysymyksen siitä, kuka ottaa vuoron tilanteessa, jossa yhteisen kokemuksen nostaminen puheaiheeksi ei ole kenenkään etuoikeus tai jossa puheeksi otettava asia kaipaa jonkinlaista ”silloitusta”.

Olen esittänyt, että *huh huh* on vuorovaikutuksen rakentajana ja jäsentäjänä monipuolisempi kuin mitä esimerkiksi *Ison suomen kieliopin* (VISK) esimerkit antavat ymmärtää. Vuorovaikutustilanteissa, joissa osallistujat ovat liikkeessä, *huh huh* -ilmaukset sijoittuvat fyysisesti vaativan toiminnan päättymis- ja jatkamiskohtiin. Näissä tilanteissa *huh huh* laajentaa, sanallistaa ja siten tekee muille toimijoille näkyväksi fyysistä rasitusta. Tilanteissa, joissa jatkuva puheen tuottaminen ei ole mahdollista tai tarpeellista, se tarjoaa taloudellisen mutta toimivan keinon aloittaa vuorovaikutuksen ja osallistua siihen tai sen ylläpitämiseen. *Huh huh*-interjektioilla, joka esiintyy sekvenssin- ja vuoronalkuisena interjektiona, on valmiiksi varsin rajattu merkitys: se ilmaisee tietynlaista asennoitumista meneillään olevaan tai päättyvään toimintaan – sitä, miltä fyysinen toiminta tuntuu. Näin ollen *huh huh* kutsuu vastaanottajaa osoittamaan affilioitumista keholliseen tunnetilaan. Vastaanottaja ei aina tunnista tai vahvista tarjottua tulkintaa aloittajan tunnetilasta, jolloin *huh huh* -alkuinen sekvenssi laajenee pidemmäksi neuvotteluksi toiminnan luonteesta. Tällaisena *huh huh* on pieni ja usein huomaamaton mutta tehokas vuorovaikutuksellinen ja kielellinen resurssi, jota hyödyntäen osallistujat, jotka ovat vuorovaikutuksen aikana liikkeessä, ylläpitävät sosiaalista solidaarisuutta fyysisesti rasittavassa toiminnassa.

Tutkimieni *huh huh* -avausten pohjalta nousee esiin ainakin kolme kiinnostavaa jatkotutkimuskysymystä, jotka liittyvät siihen, miten osallistujat havainnoivat muiden olotilaa multimodaalisesti, eivät pelkästään kielen avulla. Ensimmäinen liittyy tarpeeseen tämentää huudahdusten ja hengityksen suhdetta. Liikkuvan toiminnan

10. Tätä ei kuitenkaan osoiteta välttämättä suoraan vaan esimerkiksi kannustuksen tai leikinlaskun kautta.

tallentamisessa on haasteensa. Osa artikkelin aineistosta on osallistujien itse GoPro-kameralla kuvaamaa. Kameran mikrofoni tallentaa hyvin kameran välittömässä läheisyydessä syntyvät äänet muttei esimerkiksi vieressä juoksevan hengitystä. Esimerkeissä 12–13 *huh huh* -vuoroa edeltää aloittajan hengitysrytmin muutos, mutta on täysin mahdollista, että myös toisen juoksijan hengitysrytmissä tai kehollisessa toiminnassa ilmeni jotain, joka laukaisi aloittajan *huh huh* -vuoron. Toinen kiinnostava jatkokysymys olisi pohtia, millaisissa tilanteissa *huh huh* ei esiinny: onko havainnollistettavissa esimerkiksi sellaisia tunnepitoisia tilanteita, joissa osallistuja tarkoituksellisesti säätelee omien tuntemustensa esittämistä yhteisen sosiaalisen päämäärän saavuttamiseksi? Näissä tilanteissa toiminnan sosiaalisuus ja herkkyyys suhteuttaa omaa jaksamistaan muiden oletettuun tunnetilaan saattaa johtaa siihen, että *huh huh* -ilmausten tulkinnanvaraisuudelle ei haluta antaa tilaa. Lopuksi on todettava, että myös henkisen rasituksen (esimerkiksi vaikean tehtävän) on todettu alistavan kielteistä tuntemusta välittävälle huokauksille (Hoye 2014: 187; Teigen 2008). Viimeinen kysymys koskeekin sitä, millaisia huudahduksia tai ääntelyitä henkinen rasitus aiheuttaa ja muokkaavatko ne vuorovaikutusta eri tavoin kuin fyysiseen toimintaan liittyvät *huh huh* -ilmaukset.

Lähteet

- AARSAND, PÅL ANDRÉ – ARONSSON, KARIN 2009: Response cries and other gaming moves. Building intersubjectivity in gaming – *Journal of Pragmatics* 41 s. 1557–1575. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2007.05.014>.
- AMEKA, FELIX 1992: Interjections. The universal yet neglected part of speech. – *Journal of Pragmatics* 18 s. 101–118. [https://doi.org/10.1016/0378-2166\(92\)90048-G](https://doi.org/10.1016/0378-2166(92)90048-G).
- BARTSCH, JEFF 2014: Beware the frankenbite. – *ThePowerEdit*. <http://thepoweredit.com/beware-the-frankenbite> (10.5.2019).
- BERNASCONI, P. – BÜRKI, P. – BÜHRER, A. – KOLLER, E. A. – KOHL, J. 1995: Running training and co-ordination between breathing and running rhythms during aerobic and anaerobic conditions in humans. – *European Journal of Applied Physiology and Occupational Physiology* 70 s. 387–393. <http://dx.doi.org/10.1007/BF00618488>.
- BROTH, MATHIAS – MONDADA, LORENZA 2013: Walking away. The embodied achievement of activity closings in mobile interactions. – *Journal of Pragmatics* 47 s. 41–58. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2012.11.016>.
- COUPER-KUHLEN, ELIZABETH 2012: Exploring affiliation in the reception of conversational complaint stories. – Anssi Peräkylä & Marja-Leena Sorjonen (toim.), *Emotion in interaction* s. 113–146. Oxford: Oxford University Press.
- DREW, PAUL 1987: Po-faced receipts of teases. – *Linguistics* 25 s. 219–253. <https://doi.org/10.1515/ling.1987.25.1.219>.
- FRICK, MARIA 2009: *Ohoh, oi ja voi*. Interjektiot Kalevalassa ja nykykielessä. Esitelmä Kalevalan päivän seminaarissa. Cluj-Napoca, 26.2.2009.
- GARDNER, ROB 2001: *When listeners talk. Response tokens and listener stance*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- GOFFMAN, ERVING 1978: Response cries. – *Language* 54 s. 787–815. <https://doi.org/10.2307/413235>.
- GOLATO, ANDREA 2012: German *oh*. Marking an emotional change of state. – *Research on*

- Language and Social Interaction* 45 s. 245–268. <https://doi.org/10.1080/08351813.2012.699253>.
- GOODWIN, MARJORIE H. – GOODWIN, CHARLES 2000: Emotion within situated activity. – Alessandro Duranti (toim.), *Linguistic anthropology. A reader* s. 239–257. Oxford: Blackwell.
- GOODWIN, MARJORIE H. – GOODWIN, CHARLES – YAEGER-DROR, MALCAH 2002: Multi-modality in girls games disputes. – *Journal of Pragmatics* 34 s. 1621–1649. [https://doi.org/10.1016/S0378-2166\(02\)00078-4](https://doi.org/10.1016/S0378-2166(02)00078-4).
- HAAKANA, MARKKU 2012: Laughter in conversation. The case of “fake” laughter. – Anssi Peräkylä & Marja-Leena Sorjonen (toim.), *Emotion in interaction* s. 174–194. Oxford: Oxford University Press.
- HAAKANA, MARKKU – VISAPÄÄ, LAURA 2014: *Eiku* – korjauksen partikkeli? – *Virittäjä* 118 s. 41–71.
- HAKULINEN, AULI 1991: Erään haastattelun anatomia. – Tapani Lehtinen & Susanna Shore (toim.), *Kieli, valta ja eriarvoisuus* s. 166–188. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- 2001: On some uses of the discourse particle *kyl(lä)* in Finnish conversation. – Margret Selting & Elizabeth Couper-Kuhlen (toim.), *Studies in interactional linguistics* s. 171–198. Amsterdam: John Benjamins.
- HAKULINEN, AULI – SORJONEN, MARJA-LEENA 2012: Being equivocal. Affective responses left unspecified. – Anssi Peräkylä & Marja-Leena Sorjonen (toim.), *Emotion in interaction* s. 147–173. Oxford: Oxford University Press.
- HEINEMANN, TRINE – KOIVISTO, AINO 2016: Indicating a change-of-state in interaction. Cross-linguistic explorations. – *Journal of Pragmatics* 104 s. 83–88. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2016.09.002>.
- HERITAGE, JOHN 1998: Oh-prefaced responses to inquiry – *Language in Society* 27 s. 291–334. <https://doi.org/10.1017/S0047404500019990>.
- 2011: Territories of knowledge, territories of experience. Empathic moments in interaction. – Tanya Stivers, Lorenza Mondada & Jakob Steensig (toim.), *The morality of knowledge in conversation* s. 159–183. Cambridge: Cambridge University Press.
- HOEY, ELLIOT M. 2014: Sighing in interaction. Somatic, semiotic, and social. – *Research on Language and Social Interaction* 47 s. 175–200. <https://doi.org/10.1080/08351813.2014.900229>.
- HOLT, ELIZABETH 2016: Laughter at last. Playfulness and laughter in interaction. – *Journal of Pragmatics* 100 s. 89–102. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2016.04.012>.
- HOUSLEY, WILLIAM – FITZGERALD, RICHARD 2015: Introduction to membership categorisation analysis. – Richard, Fitzgerald & William Housley (toim.), *Advances in membership categorisation analysis* s. 1–22. London: SAGE.
- HUTCHBY, IAN 2006: *Media talk. Conversation analysis and the study of broadcasting*. Maidenhead: Open University Press.
- JEFFERSON, GAIL 1984: On stepwise transition from talk about trouble to inappropriately next-positioned matters. – J. Maxwell Atkinson & John Heritage (toim.), *Structures of social actions. Studies in conversation analysis* s. 191–222. Cambridge: Cambridge University Press.
- 1985: An exercise in the transcription and analysis of laughter. – Teun Van Dijk (toim.), *Handbook of discourse analysis. Volume 3* s. 25–34. London: Academic Press.
- JEFFERSON, GAIL – SACKS, HARVEY – SCHEGLOFF, EMANUEL 1987: Notes on laughter in the pursuit of intimacy. – Graham Button & John R.E. Lee (toim.), *Talk and social organization* s. 152–205. Clevedon: Multilingual Matters.

- JORONEN, PIIA 2007: Ärsyttävä kieli. Puhekieleen kohdistuvat affektiset kannanotot *Ilta-Sanomien verkkokeskusteluissa*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Joensuun yliopisto.
- JÄÄSKELÄINEN, ANNI 2013: *Todisteena äänen kuva. Suomen kielen imitatiivikonstruktio*. Helsinki: Helsingin yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-8860-5>.
- KEEVALLIK, LEELO 2010a: Bodily quoting in dance correction. – *Research on Language and Social Interaction* 43 s. 401–426. <https://doi.org/10.1080/08351813.2010.518065>.
- 2010b: Social action of syntactic reduplication. – *Journal of Pragmatics* 42 s. 800–824. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2009.08.006>.
- 2018a: Sequence initiation or self-talk? Commenting on the surroundings while mucking out a sheep stable. – *Research on Language and Social Interaction* 51 s. 313–328. <https://doi.org/10.1080/08351813.2018.1485233>.
- 2018b: The temporal organization of conversation while mucking out a sheep stable. – Arnulf Deppermann & Jürgen Streeck (toim.), *Time in embodied interaction. Synchronicity and sequentiality of multimodal resources* s. 97–122. Amsterdam: John Benjamins.
- KEEVALLIK, LEELO – HAKULINEN, AULI 2018: Epistemically reinforced *kyl(lä)/kiüll*-responses in Estonian and Finnish. Word order and social action. – *Journal of Pragmatics* 123 s. 121–138. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2017.01.003>.
- KEEVALLIK, LEELO – OGDEN, RICHARD 2020: Sounds on the margins of language at the heart of interaction. – *Research on Language and Social Interaction* 53 s. 1–18. <https://doi.org/10.1080/08351813.2020.1712961>.
- KENDRICK, KOBIN H. – DREW, PAUL 2016: Recruitment. Offers, requests, and the organization of assistance in interaction. – *Research on Language and Social Interaction* 49 s. 1–19. <https://doi.org/10.1080/08351813.2016.1126436>.
- KIDWELL, MARDI 2009: “What happened?” An epistemics of before and after in “at-the-scene” police questioning. – *Research on language and social interaction* 42 s. 20–41. <https://doi.org/10.1080/08351810802671727>.
- KLUG, DANIEL – SCHMIDT, AXEL 2018: How reality tv demands the body. Eliciting and exploiting emotions in the staging of self-overcoming in Germany’s Next Top Model. – ResearchGate. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.29658.24000>.
- KOKKO, SUSANNA 2016: *Affektiivisuuden kielellinen ilmaiseminen Oikotie Asunnot -Facebook-sivuston kommentoimissa*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.
- KOIVISTO, AINO 2017: Uutta tietoa vai oivallus? Eräiden dialogipartikkeleiden tehtävistä. – *Virittäjä* 121 s. 473–531. <https://doi.org/10.23982/vir.59297>.
- LAPPALAINEN, HANNA 2005: Referointi ja variaatio. Sitaatit yksilöllisen variaation kuvastimina ja resurssina. – Markku Haakana & Jyrki Kalliokoski (toim.), *Referointi ja moniäänisyys* s. 150–186. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- LUOPA, ANNA 2016: ”Kiusallinen hiljaisuus”. *Keskustelutauot ja puhujien keinot selvitä niistä kasvokkaiakeskustelussa*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.
- MCILVENNY, PAUL 2008: A home away from home. Mediating parentcraft and domestic space in a reality TV parenting program. – *Home Cultures* 5 s. 141–166. <https://doi.org/10.2752/174063108X333164>.
- 2015: The joy of biking together. Sharing everyday experiences of vélomobility. – *Mobilities* 10 s. 55–82. <https://doi.org/10.1080/17450101.2013.844950>.
- MONDADA, LORENZA 2012: The conversation analytic approach to data collection. – Jack Sidnell & Tanya Stivers (toim.), *The handbook of conversation analysis* s. 32–56. Oxford: Blackwell.
- NEVALAINEN, SAMPO 2003: Käännöskirjallisuuden puhekielyksistä – kaksinkertaista il-

- luusiota? – *Virittäjä* 107 s. 2–23
- NIEMI, JARKKO 2015: *Myönnyttelyn käytänteitä. Erimielisyys ja yhteisymmärryksen rakentaminen vuorovaikutuksessa*. Helsinki: Helsingin yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-0603-2>.
- PAANANEN, LAURA 2012: *Jumala siunaa tota jätkää. Slangin ja uskonnollisen sanaston tehtäviä kolmen nuoren aikuisen kielessä*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.
- PEHKONEN, SAMU 2020: Response cries inviting an alignment. Finnish *huh huh*. – *Research on Language and Social Interaction* 53 s. 19–41. <https://doi.org/10.1080/08351813.2020.1712965>.
- PERÄKYLÄ, ANSSI – SORJONEN, MARJA-LEENA (toim.) 2012: *Emotion in interaction*. Oxford: Oxford University Press.
- REYNOLDS, EDWARD 2016: *Incitement in the gym. Using pitch as a resource for action*. Philadelphia: National Communication Association.
- 2017: Description of membership and enacting membership. Seeing-a-lift, being a team. – *Journal of Pragmatics* 118 s. 99–119. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2017.05.008>.
- 2018: How'd that feel? Fishing for intercorporeal alignment and finding the meaning of instructions in coach-athlete technique sessions. Esitelmä seminaarissa IACS 2018, 11th Summit on Communication and Sport. Bloomington, IN, 27.4.2018.
- RUUSUVUORI, JOHANNA 2013: Emotion, affect and conversation. – Jack Sidnell & Tanya Stivers (toim.), *The handbook of conversation analysis* s. 330–349. Chichester: Wiley-Blackwell.
- SAMMALLAHTI, PEKKA 2002: Lauserakenteen kuvaamisesta I. – *Virittäjä* 106 s. 536–362.
- SCHACHTER, PAUL 1985: Parts-of-speech systems. – Timothy Shopen (toim.), *Language typology and syntactic description. Clause structure* s. 3–61. Cambridge: Cambridge University Press.
- SCHEGLOFF, EMANUEL A. 1982: Discourse as an interactional achievement. Some uses of 'uh huh' and other things that come between sentences. – Deborah Tannen (toim.), *Analyzing discourse. Text and talk* s. 71–93. Washington, DC: Georgetown University Press.
- 2007: *Sequence organization in interaction. A primer in conversation analysis. Volume 1*. Cambridge: Cambridge University Press.
- SIITONEN, PAULIINA – WAHLBERG, KARL-ERIK 2015: Finnish particles *mm*, *jaa* and *joo* as responses to a proposal in negotiation activity. – *Journal of Pragmatics* 75 s. 73–88. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2014.11.001>.
- SORJONEN, MARJA-LEENA 1999: Dialogipartikkelien tehtävistä. – *Virittäjä* 103 s. 170–194.
- 2001: *Responding in conversation. A study of response particles in Finnish*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- SORJONEN, MARJA-LEENA – VEPSÄLÄINEN, HEIDI 2016: The Finnish particle *no*. – Peter Auer & Yael Maschler (toim.), *NU/NÄ. A family of discourse markers across the language of Europe and beyond* s. 243–280. Berliini: De Gruyter.
- STEENSIG, JAKOB – SØRENSEN, SØREN SANDAGER 2019: Danish dialogue particles in an interactional perspective. – *Scandinavian Studies in Language* 10 s. 63–84. <https://doi.org/10.7146/sss.v10i1.114671>.
- STEVANOVIC, MELISA – PERÄKYLÄ, ANSSI 2015: Experience sharing, emotional reciprocity, and turn-taking. – *Frontiers in Psychology* 6. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2015.00825>.
- STIVERS, TANYA 2008: Stance, alignment, and affiliation during storytelling. When nodding is a token of affiliation. – *Research on Language and Social Interaction* 41 s. 31–57. <https://doi.org/10.1080/08351810701691123>.
- STIVERS, TANYA – MONDADA, LORENZA – STEENSIG, JAKOB 2011: Knowledge, morality, and affiliation in social interaction. – Tanya Stivers, Lorenza Mondada & Jakob Steensig

- (toim.), *The morality of knowledge in conversation* s. 3–24. Cambridge: Cambridge University Press.
- TEIGEN, KARL HALVOR 2008: Is a sigh “just a sigh”? Sighs as emotional signals and responses to a difficult task. – *Scandinavian Journal of Psychology* 49 s. 49–57. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9450.2007.00599.x>.
- VEPSÄLÄINEN, HEIDI 2019: Suomen *no*-partikkeli ja kysymyksiin vastaaminen keskustelussa. Helsinki: Helsingin yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-5189-6>.
- VISK = HAKULINEN, AULI – VILKUNA, MARIA – KORHONEN, RIITTA – KOIVISTO, VESA – HEINONEN TARJA RIITTA – ALHO, IRJA 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Verkkoversio. <http://scripta.kotus.fi/visk> URN:ISBN:978-952-5446-35-7 (5.10.2017).
- VLEMINCX, ELKE – DIEST, ILSE VAN – BERGH, OMER VAN DEN 2016: A sigh of relief or a sigh to relieve. The psychological and physiological relief effect of deep breaths. – *Physiology & Behavior* 165 s. 127–135. <https://doi.org/10.1016/j.physbeh.2016.07.004>.
- WIGGINS, SALLY 2002: Talking with your mouth full. Gustatory *mmms* and the embodiment of pleasure. – *Research on Language and Social Interaction* 35 s. 311–336. https://doi.org/10.1207/S15327973RLSI3503_3.
- 2013: The social life of ‘eugh’. Disgust as a form of evaluation in family mealtimes. – *British Journal of Social Psychology* 52 s. 489–509. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8309.2012.02106.x>.
- WILKINSON, SUE – KITZINGER, CELIA 2006: Surprise as an interactional achievement. Reaction tokens in conversation. – *Social Psychology Quarterly* 69 s. 150–182. <https://doi.org/10.1177%2F019027250606900203>.

Liite

Litterointimerkit

Päällekkäisyydet ja tauot

- [päällekkäispuhunnan alku
] päällekkäispuhunnan loppu
(.) alle 0.2 sekuntia kestävä tauko
(0.6) tauon pituus sekunnin kymmenesosan tarkkuudella
= kaksi puhunnosta liittyy toisiinsa ilman taukoa

Prosodisen kokonaisuuden lopussa

- . laskeva intonaatio
; lievästi laskeva intonaatio (vain esimerkissä 2)
, tasainen intonaatio
? nouseva intonaatio

Prosodisen kokonaisuuden alussa tai sisällä

- ↑ seuraava sana tai tavu lausuttu ympäristöä korkeammalta
↓ seuraava sana tai tavu lausuttu ympäristöä matalammalta
jopa äänteen tai tavun painotus

Puhenopeus, äänen voimakkuus ja äänen laatu

>huh<	nopeutettu jakso
<huh>	hidastettu jakso
pu::h	äänteen venytys
°huh huh°	ympäristöä vaimeampi jakso
HUH	kovaääninen jakso tai huutoa
εpilaε	hymyillen lausuttu sana
#huh hei#	nariseva ääni
@huh hei@	muu äänen laadun muutos

Hengitys

.hh	sisäänhengitys (yksi h-kirjain vastaa 0.1 sekuntia)
hh	uloshengitys
.HH / HH	tavanomaista voimakkaampi sisään-/uloshengitys tai puhallus
.(n)hh	sisäänhengitys nenän kautta / niiskutus
.juu	sisäänhengittäen lausuttu sana
j(h)uu	uloshengittäen lausuttu sana

Multimodaalisuus

<i>kävelee</i>	analyysin kannalta oleellinen kehollinen toiminta (erillisellä rivillä)
+	osoittaa kehollisen toiminnan alkukohdan suhteessa puheeseen (tai sen puuttuessa taukoihin)
#1 (leikkaus)	pysäytyskuvan sijainti suhteessa puheeseen (tai sen puuttuessa taukoihin) litteroijan kommentti

Huh huh as an expression of physical effort

This article examines how the reduplicated Finnish interjection *huh huh* is used by participants to negotiate the moment-by-moment unfolding of a shared physical effort and as a cue for seeking alignment and affiliation. Based on a conversation-analytical and multimodal study of video-recorded data (including reality TV programmes and video recordings of activities in nature), the article contends that *huh huh* orders and formulates interaction differently depending on its sequential position and supra-segmental elements.

First, the article contrasts previous conversation-analytical research on Finnish everyday conversations that have mainly considered *huh huh* as an affiliating surprise response to a prior turn, with an analysis of an exhaled *huh huh* as a first-position turn-initiation device. Secondly, this article shows that recipients interpret the first-position *huh huh* as an incontestable account of the first speaker's stance (e.g. physical struggle) and are therefore expected to provide an aligning and affiliative relevant turn. Examples are given in which *huh huh* in first position elicits no response, where a candidate (aligning) response is provided and where the respondent challenges the preference for providing an affiliative response. When the response is not explicitly aligning, a longer sequence of talk (e.g. playful mockery) occurs in an effort to steer the sequence and close it with an affiliative understanding of the ongoing activity. Thirdly, the article examines the somatic quality of *huh huh*: this occurs in relation to transitions within the ongoing physical activity (e.g. walking/running) and is thus a transition marker related to (temporarily) closed activity sequences. The article concludes with an appeal for further study of interjections used as interactional devices in relation to mobile and material practices.

***Huh huh* asennoitumisena fyysiseen rasitukseen**

Tässä multimodaalista keskusteluanalyysiä hyödyntävässä artikkelissa analysoidaan suomen kielen huudahduspartikkelia *huh huh* erityisesti fyysisen toiminnan ja osallistujien toimintaan asennoitumisen jäsentäjänä. Tavoitteena on selvittää, miten osallistajat rakentavat fyysisesti raskaassa toiminnassa lausutulla *huh huh* -partikkelilla vuorovaikutusta sekvenssijäsennyksen eri vaiheissa. Artikkelin perustuu kahteen videoaineistoon: *huh huh* -huudahduspartikkelin mahdollisia käyttökonteksteja taustoitetaan ensin *Poliisit*-tv-sarjasta (154 tuntia) kerätyllä 33 tapauksen kokoelmalla, jonka pohjalta muodostuvaa yleiskuvaa täsmennetään luonnossa liikkumista ja toimintaa kuvaavalla videoaineistolla (10 tapausta).

Siinä missä aikaisemmassa tutkimuskirjallisuudessa *huh huh* -huudahduspartikkelia on käsitelty lähinnä vierusparin jälkijäsenenä, siis edeltävään puheenvuoroon affiliumista ja vastaanotettavan asian yllättävyyttä osoittavana responssina, artikkelin molemmissa aineistoissa *huh huh* esiintyy useammin sekvenssin aloittavassa vuorossa kuin etujäsentä myötäilevänä jälkijäsenenä tai kolmannen position vuorossa. Artikkelin osoittaa, että vastaanottajat tulkitsevat aloittajien *huh huh* -avausvuorojen ilmaisevan aloittajan asennoitumista meneillään olevaan toimintaan, erityisesti sen fyysiseen raskauteen. Kun osallistajat ovat mukana samassa fyysisessä toiminnassa, vastaanottajat vastaavat näihin sekvenssin aloittaviin *huh huh* -vuoroihin sosiaalisen solidaarisuuden säilyttämiseksi pääsääntöisesti samanmielisesti.

Artikkelissa pohditaan myös rajanvetoa ei-kielelliseen äänellistämiseen, joka kytkeytyy raskaaseen hengittämiseen somaattisena toimintaympäristönä. Ulospuhallettu *hu(h)h hu(hhh)h* kytkeytyy pitkäkestoiseen väsyttävään toimintaan ja toiminnan intensiteetin, kuten vauhdin, muutoskohtiin. Nämä huomiot korostavat tarvetta tarkastella huudahduspartikkeleita pieninä mutta taloudellisina liikkeeseen ja materiaaliseen ympäristöön liittyvinä vuorovaikutusresursseina.

Kirjoittajan yhteystiedot:
etunimi.sukunimi@tuni.fi

Kirjoittaja on yhteiskuntatieteiden tohtori ja tutkija Tampereen yliopistossa.